

**BANKALARDA YABANCI PARA
İŞLEMLERİNİN
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ
VE EVALÜASYON İŞLEMİ**

Sinan DÜNDAR
(Yüksek Lisans Tezi)

ESKİŞEHİR 2004

**BANKALARDA YABANCI PARA İŞLEMLERİNİN
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE EVALÜASYON İŞLEMİ**

Sinan DÜNDAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İşletme Anabilim Dalı

Danışman : Doç.Dr. Kerim BANAR

ESKİŞEHİR

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temmuz 2004

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

BANKALARDA YABANCI PARA İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE EVALÜASYON İŞLEMİ

Sinan DÜNDAR

İşletme (Muhasebe-Finansman) Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2004

Danışman: Doç.Dr.Kerim BANAR

Bankalar mali yapı içinde ekonominin istikrarlı gelişimi açısından parasal ve finansal istikrarın sağlanmasında büyük ve etkin rol oynamaktadırlar. Bankaların gerçekleştirdiği işlemler sonucunda oluşan bilgi ve raporlar kullanıcıları tarafından ekonomik analizlerin yapılmasında önemli veri kaynakları olmaktadır. Banka muhasebesi bu verilerin hazırlanması ve sunulmasında tekdüzenin oluşturulması açısından önem kazanmaktadır.

Bankacılık sektöründe Yabancı Para işlemleri büyük yer tutmaktadır. Yabancı Para işlemleri bankacılık sektöründe uygulanmakta olan Tekdüzen Hesap Planı ile özellik gösteren işlemlerin ayırt edilmesi ve bu işlemlerin dönem sonu hesaplamalarında gerçek değerleri ile mali tablolara yansıtılmasını amaçlamaktadır. Bankaların Yabancı Para cinsinden gerçekleştirdikleri işlemlerin evalüasyona tabi tutularak gerçek değerleri ile gösterilmesi bankaların yapmış olduğu işlemlerin güvenilirliğini ve doğruluğunu arttırmaktadır.

Bu çalışmada; bankacılık sektöründe uygulanmakta olan Tekdüzen Hesap Planında kullanılan hesaplar incelenerek, muhasebe işlemleri örnekler yardımı ile anlatılmış, evalüasyon işlemleri bir bütün olarak gösterilmiş ve bu konu ile ilgili tam olarak açıklığa kavuşturulmamış noktalarda eleştiriler ve açıklamalar yapılarak Tekdüzen Hesap Planı kullanıcılarına kaynak yaratılmaya çalışılmıştır.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Sinan DÜNDAR'ın "Bankalarda Yabancı Para İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Evalüasyon İşlemi" başlıklı tezi 14 Temmuz 2004 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, **İşletme (Muhasebe)** Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

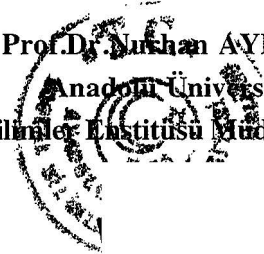
İmza _____

Üye (Tez Danışmanı) : Doç.Dr.Kerim BANAR

Üye : Doç.Dr.Saime ÖNCE

Üye : Doç.Dr.Erol KUTLU

Prof.Dr.Nurhan AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT

Banks in financial structure play a big and essential role in the development of economics establishing monetary and financial stability. The data and reports as a result of bank processes are important database in doing economic analysis for the users. Bank accounting is important to supply uniformity in preparing and presenting of these datas.

Foreign exchange processes have big part in banking sector. Foreign exchange processes aim, with the use of Uniform Account Plan which is applied in banking sector, to distinguish the same properties and to apply these processes into the term end calculations with real values to the financial tables. To evaluate the processes of banks, which are in foreign exchange with real values, increases the accuracy and confidence.

In this thesis, the accounts that are used in the uniform account plan that is applied are analyzed; accounting processes are told with examples, evaluation processes are shown as a whole and the points that are not covered clearly are criticized and made explanations to create sources for Uniform Account Plan users.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖZGEÇMİŞ.....	v
KISALTMALAR.....	viii
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Problem.....	1
1.1.1.Banka Muhasebesi.....	1
1.1.2.Yabancı Para İşlemleri.....	1
1.1.3.Evalüasyon İşlemleri.....	2
1.2.Amaç.....	2
1.3.Önem.....	3
1.4.Varsayımlar.....	3
1.5.Sınırlıklar.....	4
1.6.Tanımlar.....	5
1.7.Yöntem.....	5
2.BULGULAR VE YORUM.....	7
2.1.Giriş.....	7
2.2.Dönen Değerler.....	8
2.2.1.Efektif İşlemleri.....	8
2.2.2.Efektif İle İlgili Evalüasyon İşlemleri (1).....	11
2.2.3.Yoldaki Paralar İle İlgili İşlemler.....	15
2.2.4.Yoldaki Paralar İle İlgili Evalüasyon İşlemleri (2).....	16
2.2.5.Satın Alınan Banka Çekleri ve Döviz İşlemleri.....	20
2.2.6.Satın Alınan Banka Çekleri ve Döviz İşlemleri İle İlgili Evalüasyon İşlemleri (3).....	22
2.2.7.Vadesi Gelmiş Menkul Değerler İle İlgili İşlemler.....	28

2.2.8.Vadesi Gelmiş Menkul Değerler İle İlgili Evaluasyon İşlemleri (4).....	30
2.2.9.Merkez Bankası İşlemleri.....	35
2.2.10.Merkez Bankası İşlemleri İle İlgili Evaluasyon İşlemleri (5).....	37
2.2.11.Yurtiçi-Yurtdışı Bankalar, Şubeler ve Merkezler İle İlgili İşlemler.....	41
2.2.12.Menkul Değerler İle İlgili İşlemler.....	44
2.2.13.Menkul Değerler İşlemleri İle İlgili Evaluasyon İşlemleri (6).....	48
2.3.Krediler.....	57
2.3.1.Krediler İle İlgili İşlemler.....	58
2.3.2.Krediler İle İlgili Evaluasyon İşlemleri (7).....	61
2.3.3.Diğer Krediler İle İlgili İşlemler.....	72
2.3.4.Özel Karşılıklar İle ilgili İşlemler.....	75
2.3.5.Diğer Krediler İle ilgili Evaluasyon İşlemleri (8).....	78
3.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	86
3.1.Sonuç.....	86
3.2.Öneriler.....	88
KAYNAKÇA.....	92

KISALTMALAR

T.D.H.P.	: Tek Düzen Hesap Planı
T.D.H.P.İ.	: Tek Düzen Hesap Planı İzahnamesi
B.D.D.K.	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
B.S.M.V.	. Banka Sigorta Muamele Vergisi
K.M.V.	: Kambiyo Muamele Vergisi
Y.P.	: Yabancı Para
T.P.	. Türk Parası
T.C.M.B.	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Günümüzde teknolojinin gelişmesi nedeni ile bankacılık sektöründe işlemler bilgisayar ile gerçekleştirilmektedir. Bilgisayar ile gerçekleştirilen işlemlerin muhasebe kayıtları otomatik olarak işlem sırasında yapılmaktadır. Bankacılık sektöründe Yabancı Para işlemlerinin çokluğu, Yabancı Para ile gerçekleşen işlemlerin yardımcı hesaplar ile takip edilmesini imkansız hale getirmektedir. Bu nedenle bankacılık sektörü için hazırlanan Tekdüzen Hesap Planı, Türk Parası ve Yabancı Para hesapların ayrımı esasına göre düzenlenmiştir. Yabancı Para işlemlerinin çokluğu Yabancı Para üzerinden hesapların dönem sonlarında Türk Parasına tutarlarına getirilmesini gerektirmektedir.

1.1.1. Banka Muhasebesi

Bankaların, bankacılık işlemlerinin (mevduat toplamak, kredi vermek bankacılık hizmetleri) muhasebeleştirilmesini kapsayan uzmanlık muhasebesidir. Bankacılık işlemleri dışındaki faaliyetler (demirbaş alınması, personele ücret ödenmesi vb.) bankalar dışındaki diğer işletmeler ile benzerlikler göstermektedir.

1.1.2. Yabancı Para İşlemleri

Madeni ve banknot şeklindeki yabancı ülke paraları (efektif) ile efektif dahil Yabancı Para ile ödemeyi sağlayan her türlü belge ve araçlar (döviz) yabancı parayı ifade etmektedir¹.

Bankaların işlemleri arasında yabancı para üzerinden oluşan işlemlerin çokluğu ve yabancı paradaki kur değişimlerinin sonucu etkilemesi banka muhasebesine bir sorumluluk getirmektedir. Yabancı para üzerinden gerçekleştirilen işlemler öncelikle sabit kur üzerinden yabancı para hesaplarına kaydedilir.

---

¹ Osman Altuğ, *Banka İşlemleri ve Muhasebesi* (İstanbul : Türkmen Kitapevi, 2000), s.195.

1.1.3. Evalüasyon İşlemleri

Yabancı Para ile gösterilen hesapların bilançoda Türk Parası ile yer alması için, Yabancı Para ile ifade edilen hesapların kalanlarının bilanço değerine getirilmesi işlemleri evalüasyon işlemi olarak tanımlanmaktadır.

Muhasebeden beklenen bilgilerin doğru ve aydınlatıcı olması için kayıtlamaların ve kur farkları nedeni ile dönem sonu evalüasyon işlemlerinin doğru ve eksiksiz yapılması gerekir. Sabit kur üzerinden Yabancı Para hesaplarına kaydedilen işlemler dönem sonu itibarıyla değerlendirilirdikten sonra ilgili hesaplara aktarılır.

Yabancı Para üzerinden gerçekleşen işlemlerin işlem günü ile değerlendirme günü arasındaki kurların değişmesinden kaynaklanan kur farkları gelir veya gider olarak kaydedilir.

1.2. Amaç

Bu çalışmada, ülkemizde uygulanması zorunlu olan “Tekdüzen Hesap Planı” ve “Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesi” ndeki açıklamaları temel alarak ve kuramsal muhasebe yaklaşımı ile ilişkilendirerek önce bu işlemlerin kayıtlanmasına yer verilmiş, sonra evalüasyon işlemleri gösterilmiştir.

Ancak konuyla ilgili yayımlanan kitaplarda evalüasyonla ilgili olarak genellikle sadece Efektif Deposunun örnek olarak verildiği görülmektedir. Fakat evalüasyonun tüm Yabancı Para hesapları üzerinden kaydedilmiş bilanço unsurları için gerektiği bilindiği için evalüasyon işlemlerinin, bu bilanço unsurları tek tek baz alınarak nasıl yapılmasının gerektiği araştırılmıştır. Dönem sonu işlemleri arasında evalüasyon yapılırken Yabancı Para üzerinden izlenen bilanço unsurlarının tek tek baz alınamayacağı, bu unsurlardaki değişimlerin bir ağ halinde değişik unsurlar üzerinde karmaşık şekilde olduğu olgusundan hareketle sonuçta yapılacak evalüasyon kaydının nasıl olması gerektiği açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır.

Bu arada “Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesi” ndeki hesaplar ile ilgili açıklamalara uygun kayıtlar yapılırken izahname de muğlak kalan bir çok noktaya da açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Yabancı Paranın Türk Parası karşılığı sabit olmadığından Yabancı Para hareketlerinin sabit kur üzerinden izlenmesi gereklidir. Aynı zamanda Yabancı Para

işlemleri Türk Parası üzerinden ifade edilen bilanço unsurlarını etkiliyorsa o mali nitelikli değişimin de Türk Lirası üzerinden kaydedilmesi zorunludur.

1.3. Önem

Banka hesap planında, hesapların hem Türk Parası hesapları hem de Yabancı Para hesapları olarak yer aldığı görülür. Çok sayıda ve değişik muhasebe kayıtlarının olması, çok fazla nazım hesap kullanılması ve muhasebeleştirilen bankacılık işlemi sırasında yapılması nedeniyle özellik kaydetmektedir².

1.4. Varsayımlar

Ülkemizde bankalarca Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurumu tarafından hazırlanan, 22 Haziran 2002 tarihli mükerrer 24793 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan ve 01.10.2002 tarihinde yürürlüğe giren 31 Aralık 2002 tarihli ve 24980 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan tebliğ ile değiştirilmiş Tekdüzen Hesap Planının uygulanması zorunludur. Bu hesap planında da hesaplar Türk Parası hesaplar, Yabancı Para hesapları olarak bölünmüştür. Ayrıca Yabancı Para işlemlerinin izlenebilmesinde yardımcı fonksiyona sahip olan, tezin içinde işleyişleri hakkında bilgi verilen ve gerçekte birbirlerinin karşısı olarak çalıştırılan EFEKTİF ALIM SATIM ve EFEKTİF VAZİYETİ ile DÖVİZ ALIM SATIM ve DÖVİZ VAZİYETİ hesapları da mevcuttur.

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesinin 7. Maddesine göre “Tekdüzen Hesap Planı’nda Türk Parası ve Yabancı-Para işlemler için çalışan hesaplar, 012 Yoldaki Paralar – Türk Parası, 013 Yoldaki Paralar – Yabancı Para örneğinde olduğu gibi defteri kebir seviyesinde ayrılmıştır. Defteri kebir hesaplarının son hanesi çift numaralı ise Türk Parası’nı, tek numaralı ise Yabancı Para ile çalışan hesapları ifade eder. Tek Düzen Hesap Planı dışında defteri kebir hesaplarının açılması mümkün değildir. Bankalar, kullanmasalar bile Tekdüzen Hesap Planı kapsamında açılmış bütün defteri kebir hesapları ile yardımcı ve alt hesaplarını açmak zorundadırlar.” Türk Parası hesaplar ile Yabancı Para hesaplar arasında yapılan ayırım İzahnamenin 5.Maddesinde “Her grup içerisinde yer alan hesaplar, Türk Parası ve Yabancı Para olarak ikiye ayrılmıştır. Yabancı Para olarak belirtilen hesaplar, bankanın Yabancı Para işlemlerinden doğan tutarların kaydedildiği hesaplardır. Bu hesaplardaki Yabancı Para

² Mustafa Uçar, *Banka Muhasebesi* (2.Basım.İstanbul:Beta Basım A.Ş.,1999), s.21.

bakiyeler, dönem sonlarında değerlemeye tabi tutularak ilgili hesaplara intikal ettirilir. Yabancı Para hesaplardan ve diğer işlemlerden sağlanan Yabancı Para faiz, komisyon ve gelirler, işlem tarihindeki kurdan Türk Parasına çevrilir ve ilgili Yabancı Para kâr/zarar hesaplarına kaydedilir. Yukarıda belirtilen gelirler Yabancı Para yerine Türk Parası üzerinden tahsil edilse bile, yine ilgili Yabancı Para kâr/zarar hesaplarına kaydedilir.” Yabancı Para kâr/zarar hesaplarının bu madde dışında bırakıldığı belirtilmiştir.

Yabancı Paranın Türk Lirası üzerinden bir fiyatı (kuru) olduğu ve bu fiyat (kur) günden güne değiştiği için Yabancı Para ile ifade edilen aktif ve pasif unsurların ele alınan dönem sonu kuru üzerinden değerlendirilmesi ve bilançoda bu değer üzerinden gösterilmesi gerekir. Ancak bu sonuca ulaşmak için kayıtlamalarda daha önce (eğer gerekmişse) kullanılmış olan yardımcı fonksiyona sahip hesapların (EFEKTİF ALIM SATIM ve EFEKTİF VAZİYETİ ile DÖVİZ ALIM SATIM ve DÖVİZ VAZİYETİ) bilançoju etkilememeleri için kalan vermez duruma getirilmeleri gerekir. İşte bu işlemlerin tümü banka muhasebesinde evalüasyon işlemlerini oluşturur.

Bunun için Bulgular ve Yorum Bölümünde varsayımsal olarak temel alınan bir bankanın (A.B.C. Bankası) bir dönemine (01 Ocak – 31 Ocak) ait Yabancı Para (sadece Dolar) işlemleri her bir Yabancı Para hesabı temel alınarak T.D.H.P’ na uygun olarak kayıtlanmış ve her bir hesabın incelenmesinden sonra bir önceki hesap ile birleştirilerek o dönemde başka Yabancı Para işlemi olmadığı varsayılarak evalüasyon kayıtları yapılmıştır. Sonuç ve Öneriler Bölümünde çalışma ile ilgili yorumlar vurgulanarak çalışmanın eleştiri ve açıklama konuları ortaya konmuştur.

1.5. Sınırlıklar

Dönem sonu evalüasyon kaydı bir bilgisayar programı ile kolayca elde edilmesine rağmen öğrenmek isteyenler için açıklayıcı bir niteliğe sahip değildir. Bu çalışmada aşama aşama ilerletilen evalüasyon kayıtları ile dönem sonu yapılan evalüasyon kaydı ilişkilendirildiğinde bu kaydın anlaşılabilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada T.D.H.P.’ dan alıntılar ve durumun gelişimini gösteren fakat dönemin evalüasyon işlemlerini etkilemeyen örnekler italik olarak, evalüasyon ile ilgili büyük defter kayıtları kolay ayırt edilebilmeleri için kalın (bold) yazılmıştır.

1.6. Tanımlar³

Yabancı Para üzerinden işlem; fiyatı Yabancı Para cinsinden belirlenen mal ve hizmetlerin alım ve satımları, Yabancı Para cinsinden borç temin edilmesi ve borç verilmesi, Yabancı Para birimine dayalı yapılan bir anlaşmaya taraf olunması ve Yabancı Para cinsinden bir varlığın elde edilmesi veya elden çıkarılması veya döviz cinsinden bir yükümlülüğün oluşması veya yerine getirilmesi gibi Yabancı Para üzerinden gerçekleştirilen işlemleri,

Kur; Türk Parası ile Yabancı Para biriminin değişim oranını, bankaca ilgili tarih itibarıyla kamuya duyurulan cari döviz alış kurunu,

Kur farkı; belli bir miktar Yabancı Paranın, değişik kurlar kullanılarak Türk Parası cinsinden ifade edilmesi sırasında oluşan farkları,

Kapanış kuru; değerlendirme tarihinde geçerli olan kuru,

Parasal kalemler; nakit ve nakit benzeri kalemler ile nakit olarak tahsil edilecek veya ödenecek kalemleri,

Rayiç değer; sözleşmeye konu varlığın bilgili ve istekli taraflar arasında muvazaadan ari olarak el değiştirmesine veya yükümlülüğün yerine getirilmesine esas olmak üzere, öncelikle ilgili varlığın borsa değerini, borsa değerinin oluşmaması durumunda ise değerlendirme gününde bu tanıma uygun alım-satım değerini,

Sabit kur; bankaların ne kadar Yabancı Paralarının olduğunu kolayca görebilmek ve Yabancı Paraların kur değişimlerinden etkilenmemesi için bir birim Yabancı Parayı bir birim Türk Parasına (Türkiye de banlarda diğer işletmeler gibi muhasebe kayıtlarını Türk Parası cinsinden tutmakla beraber Yabancı Para ile gerçekleştirdikleri işlemleri Yabancı Para hesaplar yardımıyla Sabit Kur üzerinden gösterebilmektedirler.) eşitlemesine,

Cari kur; Yabancı Paraların alım satımı serbest olan ulusal parası devredilebilir ve konvertibl olan ülkelerde asıl olan, piyasalarında alım satımlarda oluşan, alış ve satış için farklı belirlenebilen döviz fiyatlarını, ifade etmektedir.

³ Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı (11 Sayılı Tebliğ), Resmi Gazete. 247932; 2 Haziran 2002 Tarihli Mükerrer (31 Aralık 2002 tarihli ve 24980 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan tebliğ ile değiştirilmiş)

1.7. Yöntem

Bu Çalışmada araştırma yöntemi olarak konusu açısından, İnceleme Türü Araştırma Modeli⁴ kullanılmıştır. Araştırma; bankacılık işlemlerinin muhasebeleştirilmesi, dönem sonu işlemlerinden evalüasyon işleminin ayrıntılı olarak gösterilmesi ve uygulamada görülen yanlışlıkların vurgulanması olarak belirtilmiştir. Konu banka muhasebesinin ayrıntılı olarak incelenmesi sırasında tespit edilmiştir. Bankacılık sektöründe uygulanan hesap planının çok sık değiştirildiği tespit edilmiştir. Yeni hesap planı 02.06.2002 tarihinde yayınlanmıştır. Fakat son olarak hesap planının 31.12.2002 tarihinde değiştirilmesi konunun güncelliği açısından incelenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. T.D.H.P.' nin 7. Maddesi Türk Parası ve Yabancı Para hesapların ayrımının zorunluluğunu belirtmiş 5. Maddesi bankaların Yabancı Para cinsinden ve diğer işlemlerden sağlanan Yabancı Para faiz, komisyon ve gelirlerin Yabancı Para cinsinden kâr/zarar hesaplarına aktarılacağını belirtmiştir. Bu varsayımlar dönem sonu işlemlerinin gerekliliği belirtilmiş, örnek banka işlemleri bu varsayımları açıklamıştır.

---

⁴ Araştırılacak sorunun tanımlanması, keşfedilmesi, sorunun kesin olarak saptanması, geçerli değişkenlerin ve bunlar arasındaki ilişkilerin belirlenmesi ve varsayımların (hipotezlerin) saptanması için uygulanan araştırma yöntemidir.

2. BULGULAR VE YORUM

2.1. Giriş

Türkiye’ de bankalar 1986 yılında 3182 sayılı Bankalar Kanunu ile uygulanmaya başlayan Tekdüzen Hesap Planını kullanmaktadırlar. 1986 yılında uygulanmaya başlayan plan, değişen ekonomik koşullar ve yeni bankacılık işlemlerinin doğması nedeniyle 2000,2001 ve 2002 yıllarında değişikliğe uğramıştır. Bankaların piyasalardaki atıl paraları toplayarak oluşturdukları fonları ihtiyacı olan kişi ve kuruluşlara dağıtması ekonomik gelişmenin sürdürülebilmesi için gerekli faktörlerden birisidir. Bankalar ekonomik hayatın sürdürülebilirliğine aracılık edebilmek için güven veren kuruluşlar olmak zorundadırlar.

Banka muhasebesi incelenirken muhasebe işlemlerinin kaynak sağlama, kredi işlemleri vb. şeklinde ayrılması yerine hesap planı çerçevesinde değerlendirilmesi bankacılık sektöründeki muhasebe işlemleri ile ilgili otomasyon uygulamalarının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bankacılık sektöründe gerçekleştirilen tüm işlemler mali karakterli olduğu için beraberinde muhasebe işlemi gerektirmektedir. Bankacılık işlemlerini gerçekleştiren personel veya makine (otomatik para çekme makinesi) muhasebe kaydını otomatik olarak gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte dönem sonu işlemleri de bilgisayar ve otomasyon aracılığı ile otomatik olarak yapılmaktadır. Bu nedenle bankacılık sektöründe muhasebe işlemlerinin öğrenilmesi zorlaşmaktadır.

Bu çalışmada bankalarda otomatik olarak gerçekleşen muhasebe kayıtları hesap grupları ele alınarak incelenmiş, örnekler ile açıklanmaya çalışılmış ve dönem sonu işlemleri yapılarak hesap planı uygulaması gösterilmeye çalışılmıştır.

Bankacılık sektöründe uygulanan hesap planının amaçları;

- Bankaların muhasebe kayıt düzeni açısından tekdüzen sağlamak,
- Mali tabloların hazırlanması ve yorumlanmasının kolaylaştırılması,
- Bankalar arasında karşılaştırma ve derecelendirme yapılabilmesini sağlamak,

- Bankacılık sektöründen bilgi alan kişi ve kurumların doğru ve zamanında bilgilendirilmesini sağlamak olarak özetlenebilir.

Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için hesap planının ve uygulamalarının iyi bilinmesi gereklidir.

Bu çalışmada ele alınan hesapların ayrıntılı olarak incelenmesi nedeniyle tüm hesap grupları ele alınamamıştır. Bunun yerine Dönen Değerler ve Krediler grupları ele alınarak ayrıntılı olarak irdelenmiştir. Tüm hesapların inceleneceği daha ayrıntılı bir çalışma uygulamanın içinde çalışan ve bu konuyla ilgili bilgi edinmek isteyenlere eksiksiz bir yol gösterici olacaktır.

Çalışmanın giriş bölümünde problem ortaya konularak çalışmanın amacı anlatılmış, varsayımlar ve sınırlılıklar belirtilmiştir. Konuyla ilgili tanımların açıklamaları yapılarak, yöntem ortaya konmuştur.

Bulgular ve yorum bölümünde hesap planındaki hesapların açıklamaları yapılmış, hesaplar ile ilgili örnekler verilmiş ve dönem sonu işlemleri gösterilmiştir. Açıklamalar ve eleştiriler konun daha iyi anlaşılabilmesi için hesap planı ili ilişkilendirilerek anlatılmıştır.

Sonuç ve öneriler bölümünde çalışma ile elde edilen veriler vurgulanarak hesap planı ile ilgili yapılabilecek düzeltmeler ortaya konmuştur.

2.2. Dönen Değerler

Para ve bir dönem içinde paraya çevrilmesi, satılması, tüketilmesi beklenen varlıklar ile bir dönem içinde diğer bir döneme varlığa çevrilmesi beklenen varlıklar dönen değerler olarak tanımlanmaktadır. Bankacılık hesap planında dönen değerler para ve para benzeri değerler ile menkul değerleri kapsamaktadır.

2.2.1. Efektif İşlemleri

011. EFEKTİF DEPOSU hesabının işleyişinin anlaşılabilmesi için ilgisi nedeni ile T.D.H.P.' de mevcut 292.EFEKTİF ALIM ve SATIM ile 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesaplarının da dikkate alınması gerekmektedir.

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesinde açıklandığı gibi;

011.EFEKTİF DEPOSU; Alım satım konusu yapılan Yabancı Paraların sabit fiyat üzerinden kaydedildiği aktif nitelikli bir hesaptır. Satın alınan veya yatırılan efektif türlerine göre açılan ilgili yardımcı hesaplara borç, satışı yapılan veya çekilen

efektifler de türlerine göre açılan ilgili yardımcı hesaplara alacak kaydedilir. Hesap sabit fiyat üzerinden çalışır ve dönem sonlarında değerlendirilerek bakiyesi Türk Parasına dönüştürülür.

ELEŞTİRİ: Evaluasyon kelimesi B.D.D.K.'nin yayınladığı tebliğ de *değerleme* olarak kullanılmıştır. Fakat evaluasyon işlemi değerlendirme ile birlikte denkleştirme ve Türk Parasına dönüştürme işlemlerini de kapsamaktadır.

293.EFEKTİF VAZİYETİ; *Alınan veya satılan efektiflerin sabit fiyat üzerinden kaydına özgü bir hesaptır. Belli dönemlerde yapılan değerlendirme işlemi ile '292 Efektif Alım/Satım' hesabı ile denklik sağlanır.*

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI; *Bankalarca alınan veya satılan efektiflerin Türk Parası karşılıklarının kaydedildiği bir hesaptır. Kambiyo hesaplarından sabit fiyatla hareket gören "Efektif Vaziyeti" hesabı ile karşılıklı çalışır. Alınan efektifin Türk Parası karşılığı '010 Kasa' hesabının alacağı ile bu hesabın borcuna, alınan efektifin cinsine göre miktarı ise sabit fiyat üzerinden '293 Efektif Vaziyeti' hesabının alacağı ile '011 Efektif Deposu' hesabının borcuna kaydedilir. Efektif satışları ise yukarıdaki işlemin tersi kayıtlarla gerçekleştirilir. "Efektif Vaziyeti" nin sabit fiyat üzerinden bakiyesi ile "Efektif Alım ve Satım" hesabının Türk Parası üzerinden bakiyesinin cari kurlara göre eşit olması gerekir. Kur değişimleri nedeniyle bozulan denge belli dönemlerde değerlendirilerek denkleştirilerek sağlanır. Farklar "Efektif Alım ve Satım" hesabının borç veya alacağı ile ilgili kâr/zarar hesaplarına intikal ettirilir.*

ÖRNEK 1 : A.B.C. Bankası, müşterisi X' ten 758.540\$ satın almıştır. (01.01.20xx, 1\$=675.000TL)

Yabancı Para satın alınması ve satılması işlemleri hem Türk Parası hesapları hem de Yabancı Para hesapları etkilediği için bu işlemler iki madde halinde kayda alınmaktadır:

_____ 01.01.20xx _____	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	512.014.500.000
01.DOLAR	
010.KASA	512.014.500.000
_____	

-----01.01.20xx-----	
011.EFEKTİF DEPOSU	758.540
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	758.540
01.DOLAR	

ÖRNEK 2 : A.B.C. Bankası müşterisi X' e 5.750\$ satmıştır. Banka efektif satışı üzerinden %1 komisyon ve komisyon üzerinden %5 BSMV ve %0,1 KMV tahsil etmiştir.⁵ (02.01.20xx, 1\$=679.000TL, Alım Satım Kârı = 5.750\$X679.000TL-5.750\$X675.000TL = 3.904.250.000TL-3.881.250.000TL = 23.000.000TL)

-----02.01.20xx-----	
010.KASA	3.881.250.000
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	3.881.250.000
01.DOLAR	

-----02.01.20xx-----	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	5.750
01.DOLAR	
011.EFEKTİF DEPOSU	5.750
01.DOLAR	

-----02.01.20xx-----	
010.KASA	67.898.875
771.KAMBIYO KÂRLARI	23.000.000
01.EFEKTİF VE DÖVİZ AL.SAT.ve DEĞ.KÂR.	
761.BANKACILIK HİZMETLERİ GEL.	39.042.500
11.EFEKTİF VE DÖVİZ AL.SAT.KOM.	
380.ÖDENECEK VERGİ, RESİM, H.P.	5.856.375
00.ÖDENECEK VERGİLER	
005.BSMV	1.952.125
006.KMV	<u>3.904.250</u>
-----	

⁵ Bankalar efektif satışlarında komisyon ve %0,1 Kambiyo Muamele Vergisi ve komisyon üzerinden %5 Banka ve sigorta Muamele Vergisi almaktadır.

Ele alınan dönemde başka bir işlem yapılmadığı varsayıldığında 31.01.20xx tarihinde bu iki işlem sonucu büyük defter kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır :

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	
512.014.500.000	3.881.250.000
512.014.500.000	3.881.250.000

HESAP KALANI : 508.133.250.000

293.EFEKTİF VAZİYETİ	
5.750	758.540
5.750	758.540

HESAP KALANI : 752.790

011.EFEKTİF DEPOSU	
758.540	5.750
758.540	5.750

HESAP KALANI : 752.790

Büyük defter hesaplarının gösterdiği bu tabloya göre A.B.C. Bankasının 31.01.20xx tarihinde maliyeti 508.133.250.000TL olan 752.790\$' ı vardır.

2.2.2. Efektif İle İlgili Evaluasyon İşlemleri (1)

Yukarıda başlığın yanına konulan (1) sayısı bu bölümde ve diğer bölümlerde evaluasyon işlemlerinin daha kolay takip edilebilmesi ve evaluasyon işlemlerinin bir bütünlük göstermesi için konulmuştur.

Dönem içinde başka bir işlem yapılmadığı varsayıldığında dönem sonunda evaluasyon işlemi yapılacaktır:

a) Değerleme sonucu oluşan kâr veya zararın hesaplanması ve kayda alınması:

İlk aşamada 292.EFEKTİF ALIM / SATIM HESABI' da görülen efektif mevcudu o günkü değerine getirilecektir. Bunun için temel alınan kur o tarihteki kur olacağından kambiyo kârı veya zararı ortaya çıkacaktır:

31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$	=	792.000TL
(A) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDAKİ MEVCUT	=	508.133.250.000TL
(B) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDA OLMASI GEREKEN (792.000TLX 752.790\$)	=	<u>596.209.680.000TL</u>
(B-A) DEĞERLEME KÂRI	=	88.076.430.000TL

Değerleme ile ilgili yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

 31.01.20xx

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI

88.076.430.000

01.DOLAR

771.KAMBİYO KÂRLARI

88.076.430.000

01.EFEKTİF VE DÖVİZ AL.SAT.DEĞ.KÂR.

ELEŞTİRİ: Yukarıdaki yevmiye kaydında kullanılan '771.KAMBİYO KÂRLARI' hesabı Yabancı Para cinsinden hesaplar ile Türk Parası cinsinden hesapların ayrımı açısından karışıklığa yol açmakta, T.D.H.P. İzahnamesinin 7.maddesinde verilen ilke açısından bilanço hesapları ile gelir tablosu hesapları arasında farklılık yaratmaktadır. Bu uygulamanın yerine '771.KAMBİYO KÂRLARI' hesabının çift rakamla biten bir Türk Parası hesabının altında Yabancı Para niteliğini gösterir bir alt hesap şeklinde belirtilmesi bu karışıklığı önleyecektir.

b) Sabit kurla işleyen hesapların Türk Parasına çevrilmesi:

İkinci aşamada, sabit kurla işlemiş olan 011.EFEKTİF DEPOSU ve 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesapları Türk Parasına çevrilecektir.

011.EFEKTİF DEPOSU hesabının kalanı 752.790\$ dır. Dönem sonu (31.01.20xx) kuru 792.000TL dır. 011.EFEKTİF DEPOSU ve 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesaplarının TL' ye çevrilerek kalanlarının (752.790X792.000) 596.209.680.000TL olması gerekir. Bunun için aşağıdaki işlem yapılacaktır:

 31.01.20xx

011.EFEKTİF DEPOSU

596.208.927.210

01.DOLAR

293.EFEKTİF VAZİYETİ

596.208.927.210

01.DOLAR

c) Yabancı Para üzerinden işletilen ilgili aktif (ya da pasif) unsurun/unsurların Türk Parası üzerinden bilançoda gösterilmesinin sağlanması:

Üçüncü aşamada 292.EFEKTİF ALIM/SATIM hesabı ve 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabı karşılaştırılarak bilançoda sadece 011.EFEKTİF DEPOSUNUN gösterilmesi sağlanacaktır:

Konu ile ilgili yayımlanan birçok kaynakta 011.EFEKTİF DEPOSU ve 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesaplarının karşılaştırıldığına rastlanmaktadır. Bu durumda 011.EFEKTİF DEPOSU hesabı kapatılmış olacağından bilançoda hatalı olarak 292.EFEKTİF ALIM/SATIM hesabının kalanı görülür.

————— 31.01.20xx —————	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.209.680.000
01.DOLAR	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000
01.DOLAR	

Bu yevmiye maddesinden sonra T.D.H.P.' de 2. grupta görülen 293.EFEKTİF VAZİYETİ ve 292.EFEKTİF ALIM/SATIM hesapları kalan vermez duruma geleceğinden bilançoaya sadece 011.EFEKTİF DEPOSU Türk Parası üzerinden yansıtacaktır.

293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabı, T.D.H.P.' de aktif hesaplar arasında (-) eksi olarak yer almaktadır

Dönem sonunda evalüasyon ile ilgili kayıtlardan sonra büyük defter durumu aşağıdaki şekilde görülecektir.

<u>292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI</u>		<u>293.EFEKTİF VAZİYETİ</u>	
512.014.500.000	3.881.250.000	5.750	758.540
88.076.430.000	596.209.680.000	596.209.680.000	596.208.927.210
<hr/>		<hr/>	
600.090.930.000	600.090.930.000	596.209.685.750	596.209.685.750

HESAP KALANI : 0

HESAP KALANI : 0

<u>011.EFEKTİF DEPOSU</u>	
758.540	5.750
596.208.927.210	
<hr/>	
596.209.685.750	5.750

HESAP KALANI : 596.209.680.000

Bu durumda dönem sonu bilançosunda efektif mevcudu Türk Parası üzerinden aşağıdaki şekilde yer alacaktır:

AKTİF KALEMLER	A.B.C.BANKASI BİLANÇOSU	PASİF KALEMLER
1.NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI	XX	
1.1.KASA	X	
1.2.EFEKTİF DEPOSU	X	

İzleyen dönem başında ters kayıtlar ile evaluasyon işlemi iptal edilir.

01.02.20xx	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.208.927.210
01.DOLAR	
011.EFEKTİF DEPOSU	596.208.927.210
01.DOLAR	
01.02.20xx	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.209.680.000
01.DOLAR	

011.EFEKTİF DEPOSU hesabında $758.540-5.750 = 752.790$ efektif görüldüğünden 011.EFEKTİF DEPOSU hesabı $596.209.680.000-752.790 = 596.208.927.210$ TL için alacak yazılmış, 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabı borçlandırılmıştır. Böylece 011.EFEKTİF DEPOSU ve 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesapları İzleyen dönemin başında sabit kur üzerinden Yabancı Para ya dönüştürülmüştür.

Öte yandan daha önce sıfırlanmış olan 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDA mevcut efektifin dönem sonu kuruna göre değeri görülmesi gerektiğinden 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINA 596.209.680.000TL borç, daha önce borç kalanı vermiş durumda olan 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabına alacak yazılmıştır. Böylece 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabı da 011.EFEKTİF DEPOSU ile eşit durumuna gelmiştir.

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	
512.014.500.000	3.881.250.000
88.076.430.000	596.209.680.000
596.209.680.000	
1.196.300.610.000	600.090.930.000

HESAP KALANI : 596.209.680.000

011.EFEKTİF DEPOSU	
758.540	5.750
596.208.927.210	596.208.927.210
596.209.685.750	596.208.932.960

HESAP KALANI : 752.790

293.EFEKTİF VAZİYETİ	
5.750	758.540
596.209.680.000	596.208.927.210
596.208.927.210	596.209.680.000
1.192.418.612.960	1.192.419.365.750

HESAP KALANI : 752.790

2.2.3. Yoldaki Paralar İle İlgili İşlemler

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesin de açıklandığı gibi;

013.YOLDAKİ PARALAR; 012 Yoldaki Paralar⁶ – T.P. hesabı için yapılan açıklama, Türk Parası yerine Yabancı Para'nın esas alınması kaydıyla, bu hesap için de geçerlidir. Hesap sabit fiyat üzerinden çalışır ve dönem sonlarında değerlendirme işleminden geçirilerek bakiyesi Türk Parasına dönüştürülür.

ÖRNEK 3 : A.B.C. Bankası Eskişehir Şubesi Kütahya Şubesine 23.400\$ göndermiştir. (03.01.20xx, 1\$=680.000TL)

Naklin aynı gün gerçekleşmesi durumunda Eskişehir Şubesinin kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

_____ 03.01.20xx _____	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	23.400
01.DOLAR	
011.EFEKTİF DEPOSU	23.400
01.DOLAR	
_____	

⁶ 012.YOLDAKİ PARALAR; Banka şubelerinin, gerek genel müdürlük ile gerekse kendi aralarında yaptıkları grup nakilleri (para nakilleri), Merkez Bankası ve diğer bankalar aracılığıyla gönderdikleri havaleler ile posta çekleri kullanmak suretiyle çıkardıkları Türk Parası grupların kaydedildiği bir hesaptır. Grubun çıkarılış şekline göre ayrı yardımcı hesaplarda izlenen 'YOLDAKİ PARALAR' aktif nitelikli olup grubu çıkaran (parayı gönderen) şubece kullanılır.

03.01.20xx	
290.ŞUBELER CARİ HESABI	15.912.000.000
01.DOLAR	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	15.912.000.00
01.DOLAR	

Nakil aynı gün içinde gerçekleştiği için bu yevmiye kayıtları için evaluasyon kaydı yapılmayacaktır.

Naklin aynı gün içinde gerçekleşmemesi durumunda Eskişehir Şubesinin yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır :

03.01.20xx	
013.YOLDAKİ PARALAR	23.400
04.GRUP NAKİLLERİ	
011.EFEKTİF DEPOSU	23.400
01.DOLAR	

1. ve 2. örneklerle birlikte bu örnekte verilen işlemde başka bir işlemi kapsamadığı varsayıldığında dönem sonu itibariyle büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

<u>292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI</u>		<u>293.EFEKTİF VAZİYETİ</u>	
512.014.500.000	3.881.250.000	5.750	758.540
512.014.500.000	3.881.250.000	5.750	758.540
HESAP KALANI : 508.133.250.000		HESAP KALANI : 752.790	
<u>011.EFEKTİF DEPOSU</u>		<u>013.YOLDAKİ PARALAR</u>	
758.540	5.750	23.400	
	23.400		
758.540	29.150	23.400	
HESAP KALANI : 729.390		HESAP KALANI : 23.400	

2.2.4. Yoldaki Paralar İle İlgili Evaluasyon İşlemleri (2)

a) Değerleme sonucu oluşan kâr ya da zararın hesaplanması ve kayda alınması:

'292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI' da değişme olmadığı için değerlendirme kârı değişmemiştir.

31.01.20xx TARİHİNDE KUR1\$	=	792.000TL
(A) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDAKİ MEVCUT	=	508.133.250.000TL
(B) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDA OLMASI GEREKEN (792.000TLX 752.790\$)	=	<u>596.209.680.000TL</u>
(B-A) DEĞERLEME KÂRI	=	88.076.430.000TL

Kurlardaki değişmeden kaynaklanan kambiyo kârı için aşağıdaki evaluasyon işlemi yapılmıştır :

----- 31.01.20xx -----		
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI		88.076.430.000
01.DOLAR		
	771.KAMBYO KÂRLARI	88.076.430.000
	01.EFEKTİF VE DÖVİZ AL. SAT.DEĞ.KÂR.	

b) Sabit kurla işleyen hesapların Türk Parasına çevrilmesi:

Bu durumda 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabının karşılığında Yabancı Para üzerinden sadece 011.EFEKTİF DEPOSU hesabı değil onunla birlikte 013.YOLDAKİ PARALAR hesabı yer almaktadır.

Sonradan 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabının kalanının 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABININ kalanı ile denkliği sağlamak üzere 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabına aradaki fark kadar alacak yazılarak bu tutar 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabının karşılığını oluşturan 011.EFEKTİF DEPOSU ve 013.YOLDAKİ PARALAR hesaplarına, bu hesaplarda görülen efektif miktarı ile orantılı olarak bölüştürülür. (011.EFEKTİF DEPOSU hesabı kalanı 758.540-29.150=729.390, 013.YOLDAKİ PARALAR hesabı kalanı=23.400)

(292.EFEKTİF ALIM/SATIM hesabı kalanı) 596.209.680.000- (293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabı kalanı) 752.790 = 596.208.927.210 TL için yapılacak kayıt aşağıda gösterilmiştir:

————— 31.01.20xx —————	
011.EFEKTİF DEPOSU	577.676.150.610
01.DOLAR	
013.YOLDAKİ PARALAR	18.532.776.600
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.208.927.210
01.DOLAR	

c) Yabancı Para üzerinden işletilen ilgili aktif (ya da pasif) unsurun/unsurların Türk Parası üzerinden bilançoda gösterilmesinin sağlanması:

011.EFEKTİF DEPOSU ve 013.YOLDAKİ PARALARIN Türk Parası üzerinden bilançoda görülebilmesi için 292.EFEKTİF ALIM/SATIM hesabı ile 293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabını sıfırlamak gerekir.

————— 31.01.20xx —————	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.209.680.000
01.DOLAR	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000
01.DOLAR	

Dönem sonu itibariyle evalüasyondan sonra büyük defter kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	
512.014.500.000	3.881.250.000
88.076.430.000	596.209.680.000
600.090.930.000	600.090.930.000

HESAP KALANI : 0

011.EFEKTİF DEPOSU	
758.540	5.750
577.676.150.610	23.400
577.676.909.150	29.150

HESAP KALANI : 577.676.880.000

293.EFEKTİF VAZİYETİ	
5.750	758.540
596.209.680.000	596.208.927.210
596.209.685.750	596.209.685.750

HESAP KALANI : 0

013.YOLDAKİ PARALAR	
23.400	
18.532.776.600	
18.532.800.000	

HESAP KALANI : 18.532.800.000

Bu durumda bilançoda 011.EFEKTİF DEPOSU ve 013.YOLDAKİ PARALAR Türk Parası üzerinden görülecektir :

AKTİF KALEMLER	A.B.C.BANKASI BİLANÇOSU	PASİF KALEMLER
1.NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI	XX	
1.1.KASA	X	
1.2.EFEKTİF DEPOSU	X	
1.3.YOLDAKİ PARALAR	X	

İzleyen dönem başında evalüasyon kayıtları aşağıdaki şekilde iptal edilir.

----- 01.02.20xx -----		
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.208.927.210	
01.DOLAR		
013.YOLDAKİ PARALAR		18.532.776.600
01.DOLAR		
011.EFEKTİF DEPOSU		577.676.150.610
01.DOLAR		
----- 01.02.20xx -----		
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000	
01.DOLAR		
293.EFEKTİF VAZİYETİ		596.209.680.000
01.DOLAR		
----- 01.02.20xx tarihinde Kütahya Şubesinden dekont geldiğinde Eskişehir Şubesinin yapacağı kayıt aşağıdaki gibi olacaktır: (Kurların değişmediği varsayılmıştır.) -----		
----- 01.02.20xx -----		
290.ŞUBELER CARİ HESABI	18.532.800.000	
01.KÜTAHYA ŞUBESİ		
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HEASBI		18.532.800.000
01.DOLAR		
----- 01.02.20xx -----		
293.EFEKTİF VAZİYETİ	23.400	
01.DOLAR		
013.YOLDAKİ PARALAR		23.400
01.DOLAR		
----- 01.02.20xx -----		

A.B.C. Bankası Kütahya Şubesi kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

————— 01.02.20xx —————	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	18.532.800.000
01.DOLAR	
290.ŞUBELER CARİ HESABI	18.532.800.000
01.DOLAR	
————— 01.02.20xx —————	
011.EFEKTİF DEPOSU	23.400
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	23.400
01.DOLAR	
—————	

2.2.5. Satın Alınan Banka Çekleri ve Döviz İşlemleri

015. SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ' hesabının işleyişinin anlaşılabilmesi için ilgisi nedeni ile T.D.H.P.' de mevcut '294.DÖVİZ ALIM/SATIM' ve '295.DÖVİZ VAZİYETİ' hesaplarının da dikkate alınması gerekmektedir.

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesinde açıklandığı gibi;

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ; Bankalarca satın alınan döviz üzerinden düzenlenmiş çekler sabit fiyat üzerinden bu defteri kebir hesabının yardımcı hesaplarına borç, 295 Döviz Vaziyeti – Y.P. hesabına alacak kaydedilir.

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI; Bankalarca alınan veya satılan dövizlerin Türk Parası karşılıklarının kaydedildiği bir hesaptır. Kambiyo hesaplarından sabit fiyatla hareket gören 295 Döviz Vaziyeti –Y.P. hesabı ile karşılıklı çalışır. Hesap isimleri değiştirilmek şartıyla 292 Efektif Alım/Satım–T.P. hesabındaki açıklama bu hesap için de geçerlidir.

295.DÖVİZ VAZİYETİ; Alınan veya satılan dövizlerin sabit fiyat üzerinden kaydına özgü bir hesaptır. Söz konusu hesap genelde pasif karakterli olmakla beraber, alışı yapılmayan dövizin satışının yapılması durumunda borç bakiye de verebilir. Bu itibarla Tekdüzen Hesap Planı' nda söz konusu hesap çift (borç/alacak) karakterli mütalaa edilir.

Belli dönemlerde yapılan değerlendirme işlemi sonucunda '294 Döviz Alım/Satım' hesabı ile denkliği sağlanır.

Değerleme sonucu oluşan farklar '294 Döviz Alım/Satım' hesabının borç veya alacağı ile '77101 Efektif ve Döviz Alım/Satım ve Değerleme Kârlarının' alacağına veya '86101 Efektif ve Döviz Alım' Satım ve Değerleme Zararları' hesabının borcuna kaydedilir.

ÖRNEK 4 : A.B.C. Bankası müşterisi A' dan İngiltere' deki muhabir X.Y.Z. Bankası üzerine keşideli 7.250\$ tutarlı çeki satın almıştır. %5 komisyon ve onun %5'i B.S.M.V. kesilmiştir. (03.01.20xx, 1\$=680.000TL- Efektif kuru ile Döviz kurunun aynı olduğu varsayılmıştır.)

Müşteri X' e çek karşılığı olarak Türk Lirası ödeme yapıldığı varsayıldığında yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır.

_____ 03.01.20xx _____	
015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	7.250
01.DİĞER BANKALAR ÜZERİNE KEŞİDELİ	
001.Satın Alınan Çekler	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	7.250
01.DOLAR ÇEKİ	

_____ 03.01.20xx _____	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	4.930.000.000
01.DOLAR	
010.KASA	4.930.000.000

Komisyon ve vergi aşağıdaki gibi kayda alınacaktır:

_____ 03.01.20xx _____	
010.KASA	258.825.000
761.BANKA. HİZMET.GELİRLERİ	246.500.000
11.EFEKTİF VE DÖVİZ AL.-SAT. KOM.	
380.ÖDENECEK VERGİ, RESİM, H.P.	12.325.000
00.ÖDENECEK VERGİLER	
005.Banka ve Sigorta Mua.Ver.	

Dönem sonu itibariyle büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır.

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	
512.014.500.000	3.881.250.000
512.014.500.000	3.881.250.000

HESAP KALANI : 508.133.250.000

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	
4.930.000.000	
4.930.000.000	

HESAP KALANI : 4.930.000.000

011.EFEKTİF DEPOSU	
758.540	5.750
	23.400
758.540	29.150

HESAP KALANI : 729.390

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	
7.250	
7.250	

HESAP KALANI : 7.250

293.EFEKTİF VAZİYETİ	
5.750	758.540
5.750	758.540

HESAP KALANI : 752.790

295.DÖVİZ VAZİYETİ	
	7.250
	7.250

HESAP KALANI : 7.250

013.YOLDAKİ PARALAR	
23.400	
23.400	

HESAP KALANI : 23.400

2.2.6. Satın Alınan Banka Çekleri ve Döviz İşlemleri İle İlgili Evaluasyon İşlemleri (3)

1.2. ve 3. örneklerle birlikte bu örneği de içerdiğini varsayarsak ilgili evaluasyon işlemleri aşağıdaki gibi olacaktır:

a) Değerleme sonucu oluşan kâr ya da zararın hesaplanması ve kayda alınması:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI için (Bir önceki durumda değişme olmamıştır.) ;		
31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$	=	792.000TL
(A) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDAKİ		
MEVCUT DURUM	=	508.133.250.000TL
(B) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDA		
OLMASI GEREKEN	=	<u>596.209.680.000TL</u>
(792.000TLX752.790 \$)		
(B-A) DEĞERLEME KÂRI	=	88.076.430.000TL
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI için;		
31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$	=	792.000TL
(A) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDAKİ		
MEVCUT DURUM	=	4.930.000.000TL
(B) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDA		
OLMASI GEREKEN	=	<u>5.742.000.000TL</u>
(792.000TLX7.250\$)		
(B-A) DEĞERLEME KÂRI	=	812.000.000TL
<hr/>		
31.01.20xx		
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI		88.076.430.000
01.DOLAR		
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI		812.000.000
01.DOLAR		
771.KAMBIYO KÂRLARI		88.888.430.000
01.EFEKTİF VE DÖVİZ AL.SAT.DEĞ.KÂR.		

b) Sabit kurla işleyen hesapların Türk Parasına çevrilmesi:

293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabı ve bu hesabın karşılığını oluşturan Yabancı Para cinsinden 011.EFEKTİF DEPOSU hesabını Türk Parasına çevirmek için 577.676.880.000 TL' ye çıkartmak gerekir. Bu nedenle;

293.EFEKTİF VAZİYETİ hesabına $577.676.880.000 - 729.390 = 577.676.150.610$ alacak yazılacak, sonra bu tutar 011.EFEKTİF DEPOSU hesabına borç yazılacaktır.

Ayrıca 295.DÖVİZ VAZİYETİ temel alınarak aynı işlem tekrarlanacak, bu nedenle 295.DÖVİZ VAZİYETİ hesabına $5.742.000.000 - 7.250 = 5.741.992.750$ alacak 015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ hesabına borç yazılacaktır.

----- 31.03.20xx -----	
011.EFEKTİF DEPOSU	577.676.150.610
01.DOLAR	
013.YOLDAKİ PARALAR	18.532.776.600
01.DOLAR	
015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	5.741.992.750
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.208.927.210
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	5.741.992.750
01.DOLAR	

c) Yabancı Para üzerinden işletilen ilgili aktif (ya da pasif) unsurun/unsurların Türk Parası üzerinden bilançoda gösterilmesinin sağlanması:

011.EFEKTİF DEPOSU ve 015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİNİN Türk Parası üzerinden bilançoda görülebilmesi için aşağıdaki kayıtlar yapılacaktır:

----- 31.01.20xx -----	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.209.680.000
01.DOLAR	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000
01.DOLAR	
----- 31.01.20xx -----	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	5.742.000.000
01.DOLAR	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	5.742.000.000
01.DOLAR	

Dönem sonu itibariyle büyük defter kayıtları aşağıdaki gibidir:

<u>292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI</u>		<u>293.EFEKTİF VAZİYETİ</u>	
512.014.500.000	3.881.250.000	5.750	758.540
88.076.430.000	596.209.680.000	596.209.680.000	596.208.927.210
600.090.930.000	600.090.930.000	596.209.685.750	596.209.685.750
HESAP KALANI : 0		HESAP KALANI : 0	

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	
4.930.000.000	5.742.000.000
812.000.000	
5.742.000.000	5.742.000.000

HESAP KALANI : 0

011.EFEKTİF DEPOSU	
758.540	5.750
577.676.150.610	23.400
577.676.909.150	29.150

HESAP KALANI : 577.676.880.000

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	
7.250	
5.741.992.750	
5.742.000.000	

HESAP KALANI : 5.742.000.000

295.DÖVİZ VAZİYETİ	
5.742.000.000	7.250
	5.741.992.750
5.742.000.000	5.742.000.000

HESAP KALANI : 0

013.YOLDAKİ PARALAR	
23.400	
18.532.776.600	
18.532.800.000	

HESAP KALANI : 18.532.800.000

Büyük defter kayıtlarında görüldüğü gibi yardımcı fonksiyona sahip hesaplar kapanmış, değişimleri Yabancı Para hesapları üzerinde izlenmiş olan bilanço unsurları Türk Parası ile ifade edilir duruma gelmiştir.

AKTİF KALEMLER	A.B.C.BANKASI BİLANÇOSU	PASİF KALEMLER
1.NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI	XX	
1.1.KASA	X	
1.2.EFEKTİF DEPOSU	X	
1.3.YOLDAKİ PARALAR	X	
1.4.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	X	

İzleyen dönem başında ters kayıtla denkleştirme ve Türk Parasına çevirme işlemleri iptal edilir.

<hr/>	
<i>01.02.20xx</i>	
<i>293.EFEKTİF VAZİYETİ</i>	<i>596.208.927.210</i>
<i>01.DOLAR</i>	
<i>295.DÖVİZ VAZİYETİ</i>	<i>5.741.992.750</i>
<i>01.DOLAR</i>	
<i>011.EFEKTİF DEPOSU</i>	
	<i>577.676.150.610</i>
<i>01.DOLAR</i>	
<i>013.YOLDAKİ PARALAR</i>	
	<i>18.532.776.600</i>
<i>01.DOLAR</i>	
<i>015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ</i>	
	<i>5.741.992.750</i>
<i>01.DOLAR</i>	

<hr/>	
<i>01.02.20xx</i>	
<i>292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI</i>	<i>596.209.680.000</i>
<i>01.DOLAR</i>	
<i>293.EFEKTİF VAZİYETİ</i>	
	<i>596.209.680.000</i>
<i>01.DOLAR</i>	

<hr/>	
<i>01.02.20xx</i>	
<i>294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI</i>	<i>5.742.000.000</i>
<i>01.DOLAR</i>	
<i>295.DÖVİZ VAZİYETİ</i>	
	<i>5.742.000.000</i>
<i>01.DOLAR</i>	

04.01.20xx tarihinde çek tahsil için İNGİLTERE' ye gönderilmiştir :

<hr/>	
<i>04.01.20xx</i>	
<i>015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ</i>	<i>7.250</i>
<i>01.DİĞER BANKALAR ÜZERİNE KEŞİDELİ</i>	
<i>001.Tahsildeki Çekler</i>	
<i>015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ</i>	
	<i>7.250</i>
<i>01.DİĞER BANKALAR ÜZERİNE KEŞİDELİ</i>	
<i>002.Satın Alınan Çekler</i>	

Çek tahsil edilmiş ve yabancı bankadaki hesabımıza geçilmiştir.

04.01.20xx

025.YURTDIŞI BANKALAR

7.250

00.VADESİZ HESAP

000.Serbest Hesap

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ

7.250

01.DİĞER BANKALAR ÜZERİNE KEŞİDELİ

001.Tahsildeki Çekler

Dönemin bu aşamada sona erdiğini kabul edersek evalüasyon işlemleri sırasında 015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ hesabı kapanmış olacağından onun yerini 025.YURTDIŞI BANKALAR HESABI alacaktır:

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ		025.YURTDIŞI BANKALAR	
7.250	7.250	7.250	
7.250	7.250		
14.500	14.500	7.250	

Müşteri X' e çek karşılığı olarak Yabancı Para (\$) üzerinden ödeme yapıldığı varsayıldığında yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

03.01.20xx

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ

7.250

01.DOLAR

011.EFEKTİF DEPOSU

7.250

01.DOLAR

Satın alınan çek karşılığının Yabancı Para üzerinden ödenmesi sırasında gerekli komisyon ve vergi için efektif tahsil edilirse ilgili kayıtlar aşağıdaki gibi olacaktır :
 (Yabancı Para üzerinden komisyon= $7.250 \times 5\% = 362,5\$,$ vergi= $362,5 \times 5\% = 18,125,$
 toplam= $381\$,$ Türk Parası üzerinden komisyon= $362,5 \times 680.000TL = 246.500.000TL,$
 vergi= $18,125 \times 680.000TL = 12.325.000TL,$ toplam= $258.825.000TL$)

<hr/>		03.01.20xx	<hr/>	
011.EFEKTİF DEPOSU				381
01.DOLAR				
	293.EFEKTİF VAZİYETİ			381
	01.DOLAR			
<hr/>		03.01.20xx	<hr/>	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI				258.825.000
01.DOLAR				
	010.KASA			258.825.000
<hr/>		03.01.20xx	<hr/>	
010.KASA				258.825.000
	761.BANKA. HİZMET. GELİRLERİ			246.500.000
	11.EFEKTİF VE DÖVİZ AL.SAT.KOM.			
	380.ÖDENECEK VERGİ, RESİM, H.P.			12.325.000
	00.ÖDENECEK VERGİLER			
	005.Banka ve Sigorta Mua.Ver.			

2.2.7. Vadesi Gelmiş Menkul Değerler İle İlgili İşlemler

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesinde açıklandığı gibi;

017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER; 016 Vadesi Gelmiş Menkul Değerler⁷ - T.P. hesabının işleyiş fiyat üzerinden biçimi, Türk Parası yerine Yabancı Paranın esas alınması kaydıyla, bu hesap için de geçerlidir. Hesap sabit hareket görür ve dönem sonlarında değerlendirilerek geçirilerek bakiyesi Türk Parasına dönüştürülür.

⁷ 016.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER : 030 Alım-Satım Amaçlı Menkul Değerler – T.P. hesabına bağlı yardımcı hesapların borcu ile ödenerek cüzdana alınmış borçlanma senetleri ile borçlanma senetleri ve hisse senetleri kuponlarından vadesi gelmiş bulunanlar bu hesaba aktararak tahsil edilmeleri yoluna gidilir. Üçüncü şahıslar tarafından bankaya ibraz edilen vadesi gelmiş (itfa edilenler dahil.) borçlanma senetleri ve kuponlar da bu hesabın borcu ile ödenir. (03030 Kuponlar ‘Vadesi Gelmemiş’ yardımcı hesabında kayıtlı kuponların vadesi hitamında, kuponların tahsil edilen bedellerinin bu hesaba alacak kaydedilmesinden sonra, alış tutarına oranla ortaya çıkan fark bu hesabın borcuna karşılık 58004 Kuponlardan - T.P. yardımcı hesabın alacağına kaydolunmak suretiyle hesap tasfiye olunur.)

ÖRNEK 5 : A.B.C. Bankası 20.000\$ nominal değerli Yabancı Para ya endeksli vadesi gelmemiş tahvili 22.000\$' a satın almıştır. (Faiz kuponlarının değeri 3.000\$ ve işlemiş faiz 2.000\$ dir.) (03.01.20xx, 1\$=680.000TL)

Tahviller satın alındığında yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

----- 03.01.20xx -----	
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	23.000
02.MALİ OLMAYAN KURULUŞ TAHVİLLERİ	20.000
04.KUPONLAR (VADESİ GELMEMİŞ)	
040.Tahvil Kuponları	<u>3.000</u>
295.DÖVİZ VAZİYETİ	1.000
01.DOLAR	
011.EFEKTİF DEPOSU	22.000
01.DOLAR	
----- 03.01.20xx -----	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	680.000.000
01.DOLAR	
581.MENKUL DEĞ.CÜZDAN.AL.FAİZ	680.000.000
00.A-S AMAÇLI MENKUL DEĞ.	
004.Kuponlardan	

Kuponların vadesi geldiğinde yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır.

----- 04.01.20xx -----	
017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	3.000
00.VADESİ GELMİŞ TAHVİL KUPONLARI	
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	3.000
04.KUPONLAR (VADESİ GELMEMİŞ)	
040.Tahvil Kuponları	

1.2.3. ve 4. örneklerle birlikte bu örneği de içerdiğini varsayarsak dönem sonu itibariyle büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI

512.014.500.000	3.881.250.000
512.014.500.000	3.881.250.000

HESAP KALANI : 508.133.250.000

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI

4.930.000.000	
680.000.000	
5.610.000.000	

HESAP KALANI : 5.610.000.000

011.EFEKTİF DEPOSU

758.540	5.750
	23.400
	22.000
758.540	51.150

HESAP KALANI : 707.390

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ

7.250	
7.250	

HESAP KALANI : 7.250

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ

23.000	3.000
23.000	3.000

HESAP KALANI : 20.000

293.EFEKTİF VAZİYETİ

5.750	758.540
5.750	758.540

HESAP KALANI : 752.790

295.DÖVİZ VAZİYETİ

	7.250
	1.000
	8.250

HESAP KALANI : 8.250

013.YOLDAKİ PARALAR

23.400	
23.400	

HESAP KALANI : 23.400

017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER

3.000	
3.000	

HESAP KALANI : 3.000

2.2.8. Vadesi Gelmiş Menkul Değerler İle İlgili Evaluasyon İşlemleri (4)

a) Değerleme sonucu oluşan kâr ya da zararın hesaplanması ve kayda alınması:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI için (Bir önceki durumda değişme olmamıştır.);		
31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$	=	792.000TL
(A) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDAKİ MEVCUT DURUM	=	508.133.250.000TL
(B) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDA OLMASI GEREKEN (792.000TLX 752.790\$)	=	<u>596.209.680.000TL</u>
(B-A) DEĞERLEME KÂRI	=	88.076.430.000TL
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI için ;		
31.0.20xx TARİHİNDE KUR 1\$	=	792.000TL
(A) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDAKİ MEVCUT DURUM	=	5.610.000.000TL
(B) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDA OLMASI GEREKEN (792.000TLX 8.250\$)	=	<u>6.534.000.000TL</u>
(B-A) DEĞERLEME KÂRI	=	924.000.000TL
<hr/>		
31.01.20xx		
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI		88.076.430.000
01.DOLAR		
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI		924.000.000
01.DOLAR		
	771.KAMBİYO KÂRLARI	89.000.430.000
	01.EFEKTİF VE DÖVİZ AL.SAT.DEĞ.KÂR.	
<hr/>		

b) Sabit kurla işleyen hesapların Türk Parasına çevrilmesi (Bunun için daha önce de gösterildiği gibi sabit kurla işleyen hesapların kalanları dönem sonu kuru ile çarpılacak, sonra kalanlar bulunan büyüklüğe getirilecektir) :

31.01.20xx	
011.EFEKTİF DEPOSU	560.252.172.610
01.DOLAR	
013.YOLDAKİ PARALAR	18.532.776.600
01.DOLAR	
015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	5.741.992.750
01.DOLAR	
017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	2.375.997.000
01.DOLAR	
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	15.839.980.000
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.208.927.210
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	6.533.991.750
01.DOLAR	

c) Yabancı Para üzerinden işletilen ilgili aktif (ya da pasif) unsurun/unsurların Türk Parası üzerinden bilançoda gösterilmesinin sağlanması:

31.01.20xx	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.209.680.000
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	6.534.000.000
01.DOLAR	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000
01.DOLAR	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	6.534.000.000
01.DOLAR	

Evalüasyon işleminden sonra büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	
512.014.500.000	3.881.250.000
88.076.430.000	596.209.680.000
600.090.930.000	600.090.930.000

HESAP KALANI : 0

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	
4.930.000.000	6.534.000.000
680.000.000	
924.000.000	
6.534.000.000	6.534.000.000

HESAP KALANI : 0

293.EFEKTİF VAZİYETİ	
5.750	758.540
596.209.680.000	596.208.927.210
596.209.685.750	596.209.685.750

HESAP KALANI : 0

295.DÖVİZ VAZİYETİ	
6.534.000.000	7.250
	1.000
	6.533.991.750
6.534.000.000	6.534.000.000

HESAP KALANI : 0

011.EFEKTİF DEPOSU	
758.540	5.750
560.252.172.460	23.400
	22.000
560.252.931.000	51.150

HESAP KALANI : 560.252.879.850

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	
7.250	
5.741.992.750	
5.742.000.000	

HESAP KALANI : 5.742.000.000

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ	
23.000	3.000
15.839.980.000	
15.840.003.000	3.000

HESAP KALANI : 15.840.000.000

013.YOLDAKİ PARALAR	
23.400	
18.532.776.600	
18.532.800.000	

HESAP KALANI : 18.532.800.000

017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	
3.000	
2.375.997.000	
2.376.000.000	

HESAP KALANI : 2.376.000.000

Büyük defter kayıtlarında görüldüğü gibi yardımcı fonksiyona sahip hesaplar kapanmış, değişimleri Yabancı Para hesapları üzerinde izlenmiş olan bilanço unsurları Türk Parası ile ifade edilir duruma gelmiştir :

AKTİF KALEMLER	A.B.C.BANKASI BİLANÇOSU	PASİF KALEMLER
1.NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI	XX	
1.1.KASA	X	
1.2.EFEKTİF DEPOSU	X	
1.3.YOLDAKİ PARALAR	X	
1.4.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	X	
1.5.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞ.		
2.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ.	XX	
2.1.DEVLET BORÇLANMA SENETLERİ	X	

İzleyen ay başında ters kayıt ile evalüasyonun denkleştirme işlemi aşağıdaki şekilde iptal edilir.

<u>01.02.20xx</u>	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.208.927.210
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	6.533.991.750
01.DOLAR	
011.EFEKTİF DEPOSU	560.252.172.610
01.DOLAR	
013.YOLDAKİ PARALAR	18.532.776.600
01.DOLAR	
015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	5.741.992.750
01.DOLAR	
017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	2.375.997.000
01.DOLAR	
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ.	15.839.980.000
01.DOLAR	
<u>01.02.20xx</u>	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000
01.DOLAR	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	6.534.000.000
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.209.680.000
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYET	6.534.000.000
01.DOLAR	

Kupon tahsil edildiğinde yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

<u>01.05.20xx</u>	
011.EFEKTİF DEPOSU	3.000
01.DOLAR	
017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	3.000
00.VADESİ GELMİŞ TAHVİL KUPONLARI	

Dönemin bu aşamada sona erdiğini kabul edersek evalüasyon işlemleri sırasında 017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER hesabı kapanmış olacağından onun yerini 025.YURTDIŞI BANKALAR HESABI alacaktır:

<u>011.EFEKTİF DEPOSU</u>		<u>017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞ</u>	
758.540	5.750	3.000	3.000
3.000	23.400		
	22.000	3.000	3.000
761.540	51.150		

AÇIKLAMA: Yapılan araştırmalarda uygulamada bankaların '017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER' hesabını Yabancı Paraya endeksli tahvil (eurobond; euroya endeksli, dolara endeksli) işlemlerinde kullandıkları tespit edilmiştir.

019.KIYMETLİ MADEN DEPOSU; Kıymetli Maden Depo Hesapları açılması ve kıymetli maden kredisi temini suretiyle bankaya kıymetli maden girişleri ve kıymetli

maden kredilerinin kıymetli maden olarak geri ödenmesi ile ilgili olarak bankaların mevzuat ile belirlenen standartta kabul etmiş olduğu altınların ve diğer kıymetli madenlerin gram olarak kaydedildiği aktif nitelikli bir hesaptır.

2.2.9. Merkez Bankası İşlemleri

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesinde açıklandığı gibi;

021.T.C. MERKEZ BANKASI; 'Bankanın, TCMB' de mevcut döviz alacaklarının kaydına özgü bir hesaptır. Sabit fiyat üzerinden işlem görür. Döviz türlerine göre ayrı föylerde tutulur. Vadesiz ve vadeli olmak üzere iki yardımcı hesaptan oluşur. Bakiyesi dönem sonlarında değerlemeye tabi tutularak Türk Parasına dönüştürülür. 020.T.C. MERKEZ BANKASI⁸ – T.P. hesabında belirtilen mutabakat uygulaması bu hesap için de geçerlidir.'

ÖRNEK 6 :A.B.C. Bankası daha önce Müşterisinden iskonto işlemi ile aldığı 250.000\$ değerindeki senedi T.C.M.B.' ye teminat olarak vererek (rehnederek) 125.000\$ avans (kredi) almıştır.

Senet teminata verildiğinde yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

----- 05.01.20xx -----	
101.İSKONTO SENETLERİ	250.000
11.DİĞER MÜŞTERİLER	
01.T.C.M.B. Teminata Verilen	
101.İSKONTO SENETLERİ	250.000
11.DİĞER MÜŞTERİLER	
01.Nezdimizdeki	

Avans A.B.C. Bankasının T.C.M.B.' deki hesabına geçtiğinde yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır :

⁸ 020.T.C. MERKEZ BANKASI: Bankanın, TCMB' de oluşan alacaklarının kaydedildiği bir hesaptır. Aktif nitelikli olup, TCMB nezdindeki serbestçe kullanılacak para mevcudunu gösteren 02000 Vadesiz Serbest Hesap – T.P. ve 02001 Vadeli Serbest Hesap – T.P. yardımcı hesaplarını içermektedir. TCMB' den ay sonlarında gelen hesap özetleriyle mutabakat sağlanır. Mutabakatta amaç, hesap özeti farklarının tespiti, nedenlerinin araştırılması, niteliği belirlenen farkların ve varsa hataların ilgili hesaplara nakledilmek suretiyle düzeltilmesidir. Niteliği tespit edilemeyen farklar için bakiye eşitliğinin sağlanması amacıyla aracı ve geçici hesaplar kullanılmamalıdır.

05.01.20xx

021.T.C. MERKEZ BANKASI

125.000

00.TCMB

000.Vadesiz Serbest Hesap

341.T.C.MERKEZ BANKASI KREDİLERİ

125.000

01.TEMİNATLI

1-6. örnekleri kapsadığını varsayarsak dönemsonu büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI

512.014.500.000	3.881.250.000
512.014.500.000	3.881.250.000

HESAP KALANI : 508.133.250.000

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI

4.930.000.000	
680.000.000	
5.610.000.000	

HESAP KALANI : 5.610.000.000

011.EFEKTİF DEPOSU

758.540	5.750
	23.400
	22.000
758.540	51.150

HESAP KALANI : 707.390

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ

7.250	
7.250	

HESAP KALANI : 7.250

021.T.C. MERKEZ BANKASI

125.000	
125.000	

HESAP KALANI : 125.000

293.EFEKTİF VAZİYETİ

5.750	758.540
5.750	758.540

HESAP KALANI : 752.790

295.DÖVİZ VAZİYETİ

	7.250
	1.000
	8.250

HESAP KALANI : 8.250

013.YOLDAKİ PARALAR

23.400	
23.400	

HESAP KALANI : 23.400

017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER

3.000	
3.000	

HESAP KALANI : 3.000

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ	
23.000	3.000
23.000	3.000

HESAP KALANI : 20.000

101.İSKONTO SENETLERİ	
250.000	250.000
250.000	250.000

HESAP KALANI : 0

341.T.C. MERKEZ BANKASI KREDİLERİ	
	125.000
	125.000

HESAP KALANI : 125.000

2.2.10. Merkez Bankası İşlemleri İle İlgili Evalüasyon İşlemleri (5)

a) Değerleme sonucu oluşan kâr ya da zararın hesaplanması ve kayda alınması:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI için (Bir önceki durumda değişme olmamıştır.) ;	
31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$	= 792.000TL
(A) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDAKİ MEVCUT DURUM	= 508.133.250.000TL
(B) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDA OLMASI GEREKEN	= <u>596.209.680.000TL</u>
(792.000TLX 752.790\$)	
(B-A) DEĞERLEME KÂRI	= 88.076.430.000TL
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI için (Bir önceki durumda değişme olmamıştır.);	
31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$	= 792.000TL
(A) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDAKİ MEVCUT DURUM	= 5.610.000.000TL
(B) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDA OLMASI GEREKEN	= <u>6.534.000.000TL</u>
(792.000TLX 8.250\$)	
(B-A) DEĞERLEME KÂRI	= 924.000.000TL

 31.01.20xx

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	88.076.430.000
01.DOLAR	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	924.000.000
01.DOLAR	
771.KAMBİYO KÂRLARI	89.000.430.000
01.EFEKTİF VE DÖVİZ AL.SAT.DEĞ.KÂR.	

---

b) Sabit kurla işleyen hesapların Türk Parasına çevrilmesi (Bunun için daha önce de gösterildiği gibi sabit kurla işleyen hesapların kalanları dönem sonu kuru ile çarpılacak, sonra kalanlar bulunan büyüklüğe getirilecektir) :

 31.01.20xx

011.EFEKTİF DEPOSU	560.252.172.610
01.DOLAR	
013.YOLDAKİ PARALAR	18.532.776.600
01.DOLAR	
015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	5.741.992.750
01.DOLAR	
017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	2.375.997.000
01.DOLAR	
021.T.C.MERKEZ BANKASI	98.999.875.000
01.DOLAR	
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	15.839.980.000
01.DOLAR	
341.T.C.MERKEZ BANKASI KREDİLERİ	98.999.875.000
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.208.927.210
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	6.533.991.750
01.DOLAR	

---

c) Yabancı Para üzerinden işletilen ilgili aktif (ya da pasif) unsurun/unsurların Türk Parası üzerinden bilançoda gösterilmesinin sağlanması:

31.01.20xx	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.209.680.000
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	6.534.000.000
01.DOLAR	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000
01.DOLAR	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	6.534.000.000
01.DOLAR	

Evalüasyon işleminden sonra büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	
512.014.500.000	3.881.250.000
88.076.430.000	596.209.680.000
600.090.930.000	600.090.930.000

HESAP KALANI : 0

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	
4.930.000.000	6.534.000.000
680.000.000	
924.000.000	
6.534.000.000	6.534.000.000

HESAP KALANI : 0

011.EFEKTİF DEPOSU	
758.540	5.750
560.252.172.610	23.400
	22.000
560.252.931.150	51.150

HESAP KALANI : 560.252.880.000

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	
7.250	
5.741.992.750	
5.742.000.000	

HESAP KALANI : 5.742.000.000

293.EFEKTİF VAZİYETİ	
5.750	758.540
596.209.680.000	596.208.927.210
596.209.685.750	596.209.685.750

HESAP KALANI : 0

295.DÖVİZ VAZİYETİ	
6.534.000.000	7.250
	1.000
	6.533.991.750
6.534.000.000	6.534.000.000

HESAP KALANI : 0

013.YOLDAKİ PARALAR	
23.400	
18.532.776.600	
18.532.800.000	

HESAP KALANI : 18.532.800.000

017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	
3.000	
2.375.997.000	
2.376.000.000	

HESAP KALANI : 2.376.000.000

021.T.C. MERKEZ BANKASI

125.000	
98.999.875.000	
99.000.000.000	

HESAP KALANI : 99.000.000.000

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ

23.000	3.000
15.839.980.000	
15.840.003.000	3.000

HESAP KALANI : 15.840.000.000

101.İSKONTO SENETLERİ

250.000	250.000
250.000	250.000

HESAP KALANI : 0

341.T.C. MERKEZ BANKASI KREDİLERİ

	125.000
	98.999.875.000
	99.000.000.000

HESAP KALANI : 99.000.000.000

Büyük defter kayıtlarında görüldüğü gibi yardımcı fonksiyona sahip hesaplar kapanmış, değişimleri Yabancı Para hesapları üzerinde izlenmiş olan bilanço unsurları Türk Parası ile ifade edilir duruma gelmiştir.

AKTİF KALEMLER	A.B.C.BANKASI BİLANÇOSU	PASİF KALEMLER
1.NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI	XX	
1.1.KASA	X	
1.2.EFEKTİF DEPOSU	X	
1.3.YOLDAKI PARALAR	X	
1.4.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	X	
1.5.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞ.		
1.6.T.C. MERKEZ BANKASI		
2.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	XX	
2.1.DEVLET BORÇLANMA SENETLERİ	X	

İzleyen ay başında ters kayıt ile evalüasyon işlemi aşağıdaki şekilde iptal edilir.

ÖRNEK 7 : A.B.C. Bankası X.Y.Z. Bankasındaki hesabına 25.000\$ yatırmıştır.

————— 05.01.20xx —————	
023.YURT İÇİ BANKALAR	25.000
00.VADESİZ HESAP	
001.Özel Mevduat Bankaları	
011.EFEKTİF DEPOSU	25.000
01.DOLAR	
—————	

Buradaki yevmiye kaydının da dahil edildiği evalüasyon işlemleri için Yabancı Para hesaplarının Türk Parasına dönüştürülmesi ve Yabancı Para üzerinden işleyen bilanço unsurlarının bilançoya Türk Parası üzerinden aktarılması sağlanmış olacaktır. (Sonraki evalüasyon işlemlerinde bu durum dikkate alınmıştır.)

025.YURTDIŞI BANKALAR ; Banka ile yabancı ülkelerdeki bankalar, özel finans kurumları ve özel kamunlarına göre mevduat toplama yetkisi bulunan kuruluşlar arasındaki işlemleri gösteren efektif ve dövizler, kambiyo çek ve havale bedelleri, iştirah edilen çek ve senet bedelleri ile akreditif bedellerinin kaydedildiği aktif nitelikli bir hesaptır. Bakiyesi bankanın yurtdışı bankalar, özel finans kurumları ve anılan kuruluşlardaki döviz alacağını gösterir.

Hesap, sabit fiyat üzerinden hareket görür ve dönem sonlarında değerlemeye tabi tutularak bakiyesi Türk Parasına dönüştürülür. Yurtdışı bankalar, özel finans kurumları ve söz konusu kuruluşlardan gelen hesap özetleriyle mutabakat sağlanması gereklidir.

Yurtdışı bankalar, özel finans kurumları ve anılan kuruluşlardaki döviz mevcutları, herhangi bir şekilde teminata verilmesi, bloke edilmesi ve vade haricinde bankanın tamamen serbest tasarrufunda bulunma durumuna göre serbest veya serbest olmayan hesaplarda izlenir. 020 T.C. Merkez Bankası – T.P. hesabında belirtilen mutabakat işlemi bu hesap için de geçerlidir.

Bu hesaptaki tutarların domuklaşması ve tahsilinde güçlüklerle karşılaşılması durumunda, bu tutarlar tasfiye olunacak alacaklar hesaplarına aktarılarak, izlenirler.

ÖRNEK 8 : Müşteri X, A.B.C. Bankasının A.B.D.'deki muhabir K.L.M. Bankasına, A.B.C. Bankasının İstanbul Şubesindeki hesabına geçirilmek üzere 3.500\$ yatırmıştır.

A.B.C. Bankası İstanbul Şubesinin, paranın K.L.M. Bankasına yatırıldığı ile ilgili faksı (dekont) aldığı anda yapacağı kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

<hr/>	
05.01.20xx	
025.YURT DIŞI BANKALAR	3.500
00.VADESİZ HESAP	
000.Serbest Hesap	
301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI	3.500
10.YURT DIŞINDA YERLEŞİK GERÇEK KİŞİLER	
100.Sabit Faizli	
<hr/>	

Buradaki yevmiye kaydının da dahil edildiği evalüasyon işlemleri için Yabancı Para hesaplarının Türk Parasına dönüştürülmesi ve Yabancı Para üzerinden işleyen bilanço unsurlarının bilançoya Türk Parası üzerinden aktarılması sağlanmış olacaktır. (Sonraki evalüasyon işlemlerinde bu durum dikkate alınmıştır.)

Daha sonra paranın nakil yoluyla ya da takas yoluyla gelmesi durumunda İstanbul şubesinin yapacağı kayıt aşağıdaki gibi olacaktır.

<hr/>	
05.01.20xx	
011.EFEKTİF DEPOSU	3.500
01.DOLAR	
025.YURT DIŞI BANKALAR	3.500
00.VADESİZ HESAP	
000.Serbest Hesap	
<hr/>	

027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER ; 026 nolu hesap⁹ için yapılan açıklama, Türk Parası yerine Yabancı Para esas alınması kaydıyla bu hesap için de geçerlidir. Hesap, sabit fiyat üzerinden hareket görür ve dönem sonlarında değerleme işleminden geçirilerek bakiyesi Türk Parasına dönüştürülür. Türkiye'de şube şeklinde faaliyet gösteren bankaların yurtdışındaki merkez ve diğer şubeleri nezdindeki döviz mevcutları, herhangi bir şekilde teminata verilmesi, bloke edilmesi ve vade haricinde bankanın tamamen serbest tasarrufunda bulunma durumuna göre serbest veya serbest olmayan

⁹026.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER; Türkiye'de kurulan veya şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı bankaların ana merkez ile diğer ölkelerdeki şubelerinden ve ulusal bankaların yurtdışındaki şubelerinden olan Türk Parası alacaklarının kaydedildiği aktif nitelikli bir hesaptır. Türkiye'de şube şeklinde faaliyet gösteren bankaların yurtdışındaki merkez ve diğer şubeleri nezdindeki Türk Parası mevcutları, herhangi bir şekilde teminata verilmesi, bloke edilmesi ve vade haricinde bankanın tamamen serbest tasarrufunda bulunma durumuna göre serbest veya serbest olmayan hesaplarda izlenir. Bu hesaptaki tutarların donuklaşması ve tahsilinde güçlüklerle karşılaşılması durumunda, bu tutarlar takip hesaplarına aktarılarak bu hesaplarda izlenir.

hesaplarda izlenir. Bu hesaptaki tutarların donuklaşması ve tahsilinde güçlüklerle karşılaşılması durumunda, bu tutarlar takip hesaplarına aktarılarak bu hesaplarda izlenirler.

ÖRNEK 9 : Müşteri X yabancı sermayeli A.B.C. Bankasının Londra Şubesi aracılığı ile İstanbul Şubesindeki döviz tevdiat hesabına 23.000\$ havale göndermiştir.

A.B.C. Bankası İstanbul Şubesinin Londra Şubesinden havale ile ilgili dekontu aldığı anda yapacağı kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

_____ 05.01.20xx _____	
027.YURT DIŞI MERKEZ VE ŞUBELER	23.000
00.VADESİZ HESAP	
000.Serbest Hesap	
301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI	23.000
10.YURT DIŞINDA YERLEŞİK GER.KİŐ.	
100.Sabit Faizli	
_____	

Buradaki yevmiye kaydının da dahil edildiği evalüasyon işlemleri için Yabancı Para hesaplarının Türk Parasına dönüştürülmesi ve Yabancı Para üzerinden işleyen bilanço unsurlarının bilançoya Türk Parası üzerinden aktarılması sağlanmış olacaktır. (Sonraki evalüasyon işlemlerinde bu durum dikkate alınmıştır.)

Daha sonra paranın nakil yoluyla ya da takas yoluyla gelmesi durumunda İstanbul Şubesinin yapacağı kayıt aşağıdaki gibi olacaktır.

_____ 05.01.20xx _____	
011.EFEKTİF DEPOSU	23.000
01.DOLAR	
027.YURT DIŞI MERKEZ VE ŞUBELER	23.000
00.VADESİZ HESAP	
000.Serbest Hesap	
_____	

2.2.12. Menkul Değerler İle İlgili İşlemler

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesinde açıklandığı gibi;

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER; Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar' ın ilgili maddesi gereğince, her türlü menkul kıymetin ithali

ve ihracı ile Yabancı Paralar üzerinden düzenlenen menkul kıymetlerin Türkiye'de, yurtdışında yerleşik kişilere satışı, devri serbest olduğundan, 030 Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler¹⁰ – T.P. hesabı ile ilgili açıklamalar, Türk Parası yerine Yabancı Paranın esas alınması kaydıyla, bu hesap için de geçerlidir. Aktif nitelikli bu hesap, sabit fiyat üzerinden hareket görür ve dönem sonlarında değerlemeye tabi tutularak bakiyesi Türk Parasına dönüştürülür.

03190.MENKUL DEĞERLER DEĞER ARTIŞ HESABI: Alım satım amaçlı hisse senedi ve yatırım fonu katılma belgeleri gibi sermayede payı temsil eden menkul kıymetlerin değerlerinde, bu kıymetler için yapılan değerlendirme sonucu ortaya çıkan artış tutarları ya da değer artış farkları bu hesaba borç, sonuç hesaplara alacak kaydedilerek izlenir. Söz konusu menkul değerlerin değerlendirilmiş tutarlarında (fiyatlarında) azalma meydana gelmesi halinde ise azalma tutarına ilişkin olarak yukarıdaki kaydın tersi yapılır. Hesap bakiyesini aşan tutarda değer düşüşleri için değer düşüş karşılığı ayrılır. Tekrar değer artışı halinde önce gider yazılan tutar ters kayıtlarla gelire dönüştürülür ve tekrar ilk mekanizma işlemeye başlar. Her menkul kıymete ilişkin değerlendirme işlemi bu hesapta ayrı ayrı takip edilir.

ELEŞTİRİ:03190.MENKUL DEĞERLER DEĞER ARTIŞ HESABI açıklamasın da geçen 'bu kıymetler için yapılan değerlendirme sonucu ortaya çıkan artış tutarları ya da değer artış farkları bu hesaba borç, sonuç hesaplara alacak kaydedilerek izlenir' ifadesi Yabancı Para üzerinden çalışan '031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER' hesabının Türk Parası sonuç hesapları ile karşılıklı çalışacağı ifade edilmiştir. Oysa bu işlem direkt olarak değil 295.DÖVİZ VAZİYETİ VE 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI hesapları aracılığı ile yapılmaktadır.

¹⁰030.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER:Alım satım amaçlı olarak edinilen Hazine Bonoları, her tür tahvil ve hisse senetleri ile vadesi gelmemiş tahvil ve hisse senedi kuponları gibi menkul değerlerin kaydedildiği bir hesaptır. Menkul değerlerin satın alınması halinde bu hesaba borç, satılmaları veya itfa edilmeleri halinde alacak kaydolunur. Aktif nitelikli bu hesap ilgili değerlerin alış bedelleri üzerinden hareket görür ve nominal değerleri üzerinden de nazım hesaplar arasında izlenir. 030 Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler – T.P. hesabı, ilgili değerlerin türüne ve ihraç eden kurum veya kuruluşa göre yardımcı hesaplarda izlenir.

ÖRNEK 10 : A.B.C. Bankası 05.01.20xx tarihinde tekrar satmak amacıyla Yabancı Para cinsinden nominal değeri 11\$ olan bonolardan 14\$' a 1.350 adet satın almıştır.

----- 05.01.20xx -----	
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	18.900
00.BONÖLAR	
011.EFEKTİF DEPOSU	18.900
01.DOLAR	
----- 05.01.20xx -----	
997.DİĞER NAZIM HESAPLARDAN ALACAKLAR	14.850
00.BONÖLAR	
999.DİĞER NAZIM HESAPLARDAN BORÇLAR	14.850
00.BONO VERENLER	

Dönem sonunda yatırım fonlarının değeri 15\$ olmuştur. (31.01.2002, 1\$=792.000TL)

----- 31.01.20xx -----	
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	1.350
90.MENKUL DEĞERLER DEĞER ARTIŞ HESABI	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	1.350
01.DOLAR	
----- 31.01.20xx -----	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	1.069.200.000
01.DOLAR	
581.MENKUL DEĞ. ALINAN FAİZ	1.069.200.000
00.ALIM SATIM AMAÇLI MEN.DEĞ.	
009.Diğer	

1-10. örnekleri kapsadığını varsayarsak dönem sonu büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	
512.014.500.000	3.881.250.000
512.014.500.000	3.881.250.000

HESAP KALANI : 508.133.250.000

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	
4.930.000.000	
680.000.000	
1.069.200.000	
6.679.200.000	

HESAP KALANI : 6.679.200.000

011.EFEKTİF DEPOSU	
758.540	5.750
	23.400
	22.000
	25.000
	18.900
758.540	95.050

HESAP KALANI : 663.490

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	
7.250	
7.250	

HESAP KALANI : 7.250

021.T.C. MERKEZ BANKASI	
125.000	
125.000	

HESAP KALANI : 125.000

025.YURT DIŞI BANKALAR	
3.500	
3.500	

HESAP KALANI : 3.500

293.EFEKTİF VAZİYETİ	
5.750	758.540
5.750	758.540

HESAP KALANI : 752.790

295.DÖVİZ VAZİYETİ	
	7.250
	1.000
	1.350
	9.600

HESAP KALANI : 9.600

013.YOLDAKİ PARALAR	
23.400	
23.400	

HESAP KALANI : 23.400

017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	
3.000	
3.000	

HESAP KALANI : 3.000

023.YURTIÇİ BSNKSLSR	
25.000	
25.000	

HESAP KALANI : 25.000

027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER	
23.000	
23.000	

HESAP KALANI : 23.000

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ	
23.000	3.000
18.900	
1.350	
<hr/>	
43.250	3.000

HESAP KALANI : 40.250

301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI	
	3.500
	23.000
<hr/>	
	26.500

HESAP KALANI : 26.500

101.İSKONTO SENETLERİ	
250.000	250.000
<hr/>	
250.000	250.000

HESAP KALANI : 0

341.T.C. MERKEZ BANKASI KREDİLERİ	
	125.000
<hr/>	
	125.000

HESAP KALANI : 125.000

2.2.13. Menkul Değerler İşlemleri İle İlgili Evaluasyon İşlemleri (6)

a) Değerleme sonucu oluşan kâr ya da zararın hesaplanması ve kayda alınması

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI için (Bir önceki durumda değişme olmamıştır.) ;

31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$ = 792.000TL

(A) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDAKİ
MEVCUT DURUM = 508.133.250.000TL

(B) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDA
OLMASI GEREKEN = 596.209.860.000TL
(792.000TLX 752.790\$)

(B-A) DEĞERLEME KÂRI = 88.076.430.000TL
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI için ;

31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$ = 792.000TL

(A) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDAKİ
MEVCUT DURUM = 6.679.200.000TL

(B) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDA
OLMASI GEREKEN = 7.603.200.000TL
(792.000TLX 9.600\$)

(B-A) DEĞERLEME KÂRI = 924.000.000TL

----- 31.01.20xx -----	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	88.076.430.000
01.DOLAR	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	924.000.000
01.DOLAR	
771.KAMBIYO KÂRLARI	89.000.430.000
01.EFEKTİF VE DÖVİZ AL.SAT.DEĞ.KÂR.	
-----	

b) Sabit kurla işleyen hesapların Türk Parasına çevrilmesi (Bunun için daha önce de gösterildiği gibi sabit kurla işleyen hesapların kalanları dönem sonu kuru ile çarpılacak, sonra kalanlar bulunan büyüklüğe getirilecektir) :

----- 31.01.20xx -----	
011.EFEKTİF DEPOSU	525.483.416.510
01.DOLAR	
013.YOLDAKİ PARALAR	18.532.776.600
01.DOLAR	
015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	5.741.992.750
01.DOLAR	
017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	2.375.997.000
01.DOLAR	
021.T.C.MERKEZ BANKASI	98.999.875.000
01.DOLAR	
023.YURT İÇİ BANKALAR	19.799.975.000
01.DOLAR	
025.YURTDIŞI BANKALAR	2.771.996.500
01.DOLAR	
027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER	18.215.977.000
01.DOLAR	
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	31.877.959.750
01.DOLAR	
301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI	20.987.973.500
01.DOLAR	
341.T.C.MERKEZ BANKASI KREDİLERİ	98.999.875.000
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.208.927.210
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	7.603.190.400
01.DOLAR	
-----	

c) Yabancı Para üzerinden işletilen ilgili aktif (ya da pasif) unsurun/unsurların Türk Parası üzerinden bilançoda gösterilmesinin sağlanması:

31.01.20xx

293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.209.680.000
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	7.603.200.000
01.DOLAR	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000
01.DOLAR	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	7.603.200.000
01.DOLAR	

Evalüasyon işleminden sonra büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	
512.014.500.000	3.881.250.000
88.076.430.000	596.209.680.000
600.090.930.000	600.090.930.000

HESAP KALANI : 0

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	
4.930.000.000	7.603.200.000
680.000.000	
1.069.200.000	
924.000.000	
7.603.200.000	7.603.200.000

HESAP KALANI : 0

011.EFEKTİF DEPOSU	
758.540	5.750
525.483.416.510	23.400
	22.000
	25.000
	18.900
525.484.175.050	95.050

HESAP KALANI : 525.484.080.000

293.EFEKTİF VAZİYETİ	
5.750	758.540
596.209.680.000	596.208.927.210
596.209.685.750	596.209.685.750

HESAP KALANI : 0

295.DÖVİZ VAZİYETİ	
7.603.200.000	7.250
	1.000
	1.350
	7.603.190.400
7.603.200.000	7.603.200.000

HESAP KALANI : 0

013.YOLDAKİ PARALAR	
23.400	
18.532.776.600	
18.532.800.000	

HESAP KALANI : 18.532.800.000

015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ

7.250	
5.741.992.750	
<hr/>	
5.742.000.000	

HESAP KALANI : 5.742.000.000

021.T.C. MERKEZ BANKASI

125.000	
98.999.875.000	
<hr/>	
99.000.000.000	

HESAP KALANI : 99.000.000.000

025.YURT DIŞI BANKALAR

3.500	
2.771.996.500	
<hr/>	
2.772.000.000	

HESAP KALANI : 2.772.000.000

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ

23.000	3.000
18.900	
1.350	
31.877.959.750	
<hr/>	
31.878.003.000	3.000

HESAP KALANI : 31.878.000.000

301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI

	3.500
	23.000
	20.987.973.500
<hr/>	
	20.988.000.000

HESAP KALANI : 20.988.000.000

017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER

3.000	
2.375.997.000	
<hr/>	
2.376.000.000	

HESAP KALANI : 2.376.000.000

023.YURTIÇI BANKALAR

25.000	
19.799.975.000	
<hr/>	
19.800.000.000	

HESAP KALANI : 19.800.000.000

027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER

23.000	
18.215.977.000	
<hr/>	
18.216.000.000	

HESAP KALANI : 18.216.000.000

101.İSKONTO SENETLERİ

250.000	250.000
<hr/>	
250.000	250.000

HESAP KALANI : 0

341.T.C. MERKEZ BANKASI KREDİLERİ

	125.000
	98.999.875.000
<hr/>	
	99.000.000.000

HESAP KALANI : 99.000.000.000

Büyük defter kayıtlarında görüldüğü gibi yardımcı fonksiyona sahip hesaplar kapanmış, değişimleri Yabancı Para hesapları üzerinde izlenmiş olan bilanço unsurları Türk Parası ile ifade edilir duruma gelmiştir.

AKTİF KALEMLER	A.B.C.BANKASI BİLANÇOSU	PASİF KALEMLER
1.NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI	XX	
1.1.KASA	X	
1.2.EFEKTİF DEPOSU	X	
1.3.YOLDAKİ PARALAR	X	
1.4.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	X	
1.5.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER		
1.6.T.C. MERKEZ BANKASI		
2.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	XX	
2.1.DEVLET BORÇLANMA SENETLERİ	X	
3.BANKALAR VE DİĞER MALİ KURULUŞLAR	XX	
3.1.BANKALAR		
3.1.1.YURTIÇİ BANKALAR	X	
3.1.2.YURTDIŞI BANKALAR	X	
3.1.3.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER	X	

İzleyen ay başında ters kayıt ile evaluasyonun denkleştirme işlemi aşağıdaki şekilde iptal edilir.

31.01.20xx		
301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI		20.987.973.500
01.DOLAR		
341.T.C.MERKEZ BANKASI KREDİLERİ		98.999.875.000
01.DOLAR		
293.EFEKTİF VAZİYETİ		596.208.927.210
01.DOLAR		
295.DÖVİZ VAZİYETİ		7.603.190.400
01.DOLAR		
011.EFEKTİF DEPOSU		525.483.416.510
01.DOLAR		
013.YOLDAKİ PARALAR		18.532.776.600
01.DOLAR		
015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ		5.741.992.750
01.DOLAR		
017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞ.		2.375.997.000
01.DOLAR		
021.T.C.MERKEZ BANKASI		98.999.875.000
01.DOLAR		
023.YURT İÇİ BANKALAR		9.799.975.000
01.DOLAR		
025.YURTDIŞI BANKALAR		2.771.996.500
01.DOLAR		
027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER		18.215.977.000
01.DOLAR		
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ.		31.877.959.750
01.DOLAR		

31.01.20xx	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI 01.DOLAR	596.209.680.000
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI 01.DOLAR	7.603.200.000
293.EFEKTİF VAZİYETİ 01.DOLAR	596.209.680.000
295.DÖVİZ VAZİYETİ 01.DOLAR	7.603.200.000

033.SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER; Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar' ın ilgili maddesi gereğince, her türlü menkul kıymetin ithali ve ihracı ile Yabancı Paralar üzerinden düzenlenen menkul kıymetlerin Türkiye'de, yurtdışında yerleşik kişilere satışı, devri serbest olduğundan, 032 Satılmaya Hazır Menkul Değerler¹¹ – T.P. hesabı ile ilgili açıklamalar, Türk Parası yerine Yabancı Paranın esas alınması kaydıyla, bu hesap için de geçerlidir.

Aktif nitelikli bu hesap, sabit fiyat üzerinden hareket görür ve dönem sonlarında Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi Standardı hükümlerine göre değerlemeye tabi tutularak bakiyesi Türk Parasına dönüştürülür. Yabancı Para satılmaya hazır menkul değerlerin kur farkları ve iskonto primleri gelir tablosuna yansıtılır.

AÇIKLAMA: '031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER' hesabı ve '033.SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER' hesabı arasındaki fark aşağıda hesapların tanımlarında verilmiştir. '031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER' hesabı; alım satım amaçlı olarak edinilen Hazine Bonoları, her tür tahvil ve hisse senetleri ile vadesi gelmemiş tahvil ve hisse senedi kuponları gibi menkul değerlerin kaydedildiği bir hesaptır. Aktif nitelikli bu hesap ilgili değerlerin alış bedelleri üzerinden hareket görür ve nominal değerleri üzerinden de nazım hesaplar arasında izlenir. '033.SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER' hesabı ; Finansal Araçların

11 032.SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER: Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi Standardında belirtildiği gibi alım satım amaçlı ve vadeye kadar elde tutulacak menkul değerlerin dışındaki bütün menkul değerler bu hesapta izlenir. Satılmaya hazır menkul değerlerin satın alınması halinde bu hesaba borç, satılmaları veya itfa edilmeleri halinde alacak kaydolunur. Aktif nitelikli bu hesap ilgili değerlerin alış bedelleri üzerinden hareket görür ve nominal değerleri üzerinden de nazım hesaplar arasında izlenir. 032 Satılmaya Hazır Menkul Değerler - TP hesabı, ilgili değerlerin türüne ve ihraç eden kurum veya kuruluşa göre Tekdüzen Hesap Planı'nda gösterildiği şekilde yardımcı hesaplarda izlenir. Satılmaya hazır menkul değerler Finansal Araçların Muhasebeleştirilme Standardı hükümlerine göre değerlemeye tabi tutulur değerlendirme sonuçları gelir ya da özkaynak kalemi olarak kaydedilir. Satılmaya hazır menkul değerlerin iskonto primleri gelir olarak kaydedilir.

Muhasebeleştirilmesi Standardında belirtildiği gibi alım satım amaçlı ve vadeye kadar elde tutulacak menkul değerlerin dışındaki bütün menkul değerler bu hesapta izlenir. Aktif nitelikli bu hesap ilgili değerlerin alış bedelleri üzerinden hareket görür ve nominal değerleri üzerinden de nazım hesaplar arasında izlenir. Satılmaya hazır menkul değerler Finansal Araçların Muhasebeleştirilme Standardı hükümlerine göre değerlemeye tabi tutulur değerlendirme sonuçları gelir ya da özkaynak kalemi olarak kaydedilir. Satılmaya hazır menkul değerlerin ıskonto primleri gelir olarak kaydedilir.

039.MENKUL DEĞERLER DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI ; Alım satım amaçlı menkul değerler ile satılmaya hazır menkul değerlerin değerlendirilmiş tutarlarının (fiyatlarının) kayıtlı değerlerinden veya daha önceki değerlendirilmiş tutarlarından (fiyatlarından) düşük olması halinde 821030 Menkul Değerler Değer Düşme Giderleri - Y.P. hesabına borç, bu hesaba alacak kaydı yapılmak suretiyle değer düşüşü kayıtlara yansıtılır.

Ancak söz konusu kıymetlerin değerlendirilmiş tutarlarının (fiyatlarının), daha önceki değerlendirilmiş tutarlarından (fiyatlarından) düşük olması halinde, öncelikle değer artışı ile ilgili olarak önceden yapılan kayıtların yeni değere göre düzeltilmesi gerekmekte olup, önceki değer artışının üzerinde bir değer kaybı varsa aradaki fark 821030 Menkul Değerler Değer Düşme Giderleri – Y.P. hesabına borç kaydedilerek gider yazılmalıdır. Değer artışı halinde önce söz konusu kıymete ait ayrılan değer düşüş karşılıkları ters kayıtlarla gelire dönüştürülür, karşılığı aşan tutarda değer artışları için ise 03170 Teminata Verilen/ Bloke Edilen Menkul Değerler – Y.P. hesabının açıklamasından yararlanır. Sabit fiyat üzerinden hareket gören bu hesabın bakiyesi dönem sonlarında değerlemeye tabi tutularak Türk Parasına dönüştürülür.

ÖRNEK 11 : A.B.C. Bankası nominal değeri 28\$ olan dolara endeksli katılma belgelerinden satmak amacıyla 3.700 adet tanesi 33\$' a satın almıştır.

05.01.20xx

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	122.100
60.YATIRIM FONLARI KATILIM BELGELERİ	
011.EFEKTİF DEPOSU	122.100
01.DOLAR	

————— 05.01.20xx —————
 997.DİĞER NAZIM HESAPLARDAN ALACAKLAR 103.600

02.YATIRIM FONLARI KATILIM BELGELERİ

999.DİĞER NAZIM HESAPLARDAN BORÇLAR 103.600

02.YATIRIM FONLARI KATILIM BELGELERİ

—————
 Dönem sonunda katılma belgelerinin değerinin 31\$ olduğu tespit edilmiştir.
 (31.01.20xx, 1\$=792.000\$)

————— 31.01.20xx —————
 821.KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ 5.860.800.000

03.DİĞER DEĞER DÜŞME GİDERLERİ

030.Menkul Değerler Değer Düş.Gid.

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI 5.860.800.000

01.DOLAR

————— 31.01.20xx —————
 295.DÖVİZ VAZİYETİ 7.400

01.DOLAR

039.MENKUL DEĞERLER DEĞ.DÜŞ.KÂR. 7.400

60.YATIRIM FONLARI KATILIM BELGELERİ

—————
041.PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR; Bankanın, T.C.Merkez Bankası ve İMKB TAKASBANK aracılığıyla diğer bankalara verdiği Yabancı Para Borç tutarları bu hesapta izlenir. Banka, bu hesaba borç, 021 TCMB ve İMKB TAKASBANK - YABANCI PARA hesabına alacak kaydederek işlemi muhasebeleştirir.

Aktif nitelikli bu hesap dönem sonlarında değerlemeye tabi tutulur ve bakiyesi Türk Parasına dönüştürülür.

ÖRNEK 12 : A.B.C. Bankası T.C. Merkez Bankası aracılığıyla X.Y.Z. Bankasına 25.000\$ borç vermiştir.

————— 10.01.20xx —————
 041.PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR 25.000

01.BANKALARARASI PARA PİY.ALA.

021.T.C. MERKEZ BANKASI 25.000

01.TCMB

010.Vadesiz Hesap

051.TERS REPO İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR; '050'¹² nolu hesap açıklaması, Yabancı Para olmak kaydıyla bu hesap için de geçerlidir.'

AÇIKLAMA : 'TERS REPO' tanım olarak borç verme işlemini ifade etmekle beraber menkul kıymetin belli bir tarihte belli bir fiyattan geri satmak amacı ve taahhüdüyle satın alınmasıdır. Ters repo işlemleri ile ilgili bilgi amacıyla kuramsal bir örnek verilmiştir.

ÖRNEK: A.B.C. Bankası müşterisinden satın aldığı (geri satma taahhüdüyle) belirli bir gün vadeli nominal değerli menkul kıymetlerin işlemiş faizi mevcuttur.

_____ 10.01.20xx _____

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER

80.REPO İŞLEMLERİNE KONU OLAN MEN.DEĞ.

809.Diğer

295.DÖVİZ VAZİYETİ

01.DOLAR

051.TERS REPO İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR

00.YURTIÇİ İŞLEMLER

004.Diğer Kurum Ve Kuruluşlar

_____

Bu Yevmiye maddesindeki kayıtlar Türk Parası cinsinden yapılacaktır.

_____ 10.01.20xx _____

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI

01.DOLAR

629.REPO İŞLEMLERİNE VERİLEN FAİZLER

05.DİĞER

_____

¹² 050.TERS REPO İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR; Ters repo işlemlerinden kaynaklanan kısa vadeli türdeki alacaklar bu hesapta izlenir.

10.01.20xx

985.EMANET VE REHİNLİ KIYMET VER./BİR.

983.EMANET VE REHİNLİ KIYMETLER

00.EMANET KIYMETLER

008.Diğer Emanet Kıymetler

10.01.20xx

981.TAAHHÜTLERDEN BORÇLAR

00.VADELİ AKTİF DEĞERLER ALIM

TAAHHÜTLERİMİZ

979.TAAHHÜTLERDEN ALACAKLAR

Ters repo işleminin vadesi geldiğinde aşağıdaki kayıtlar yapılacaktır.

10.01.20xx

051.TERS REPO İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR

00.YURTIÇİ İŞLEMLER

004.Diğer Kurum Ve Kuruluşlar

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER

80.REPO İŞLEMLERİNE KONU OLAN

MENKUL DEĞERLER

809.Diğer

2.3. Krediler

Bankların müşterilerine açtığı çeşitli kredilerden toplam alacaklarını kapsayan hesaptır. Alacakların vadeye göre ayrımı aynı grup içinde büyük defter hesapları düzeyinde yapılmıştır.

Bankalar fona gereksinme duyanlarla fonlarını değerlendirmek isteyenleri buluşturan mali sistemin en önemli ögesidir. Bankaların temel işlevlerinden birisi kaynak sağlanması (mevduat toplama) diğeri ise sağlanan kaynakların kullandırılması (plasman) işlemidir. Bu ikinci işlev kredi kullandırılması işlemidir.¹³

---

¹³ Orhan Sevilengül **Banka Muhasebesi** (Genişletilmiş Üçüncü Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, 2001), s.101.

2.3.1 Krediler İle İlgili İşlemler

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesinde açıklandığı gibi;

100,149.*STANDART NİTELİKLİ KREDİLER ve DİĞER ALACAKLAR*: Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında tanımlanan, Standart Nitelikli Krediler ve Diğer Alacaklar – Birinci Grup alacaklar, 100-149 nolu defteri kebir hesaplarında izlenecektir.

101,103.*ISKONTO ve İŞTİRA SENETLERİ*: Bankalar tarafından iskonto ve iştiraya kabul edilen Türk Parası ve Yabancı Para senetlerin, yurda girecek olan Yabancı Para çeklerin ve/veya faturaların belirli oranlarda önceden ihracatçı veya döviz kazandırıcı işlem belgeli vb. kişiler lehine iskonto edilmesine yönelik kredi işlemlerinin kaydına özgü aktif nitelikli bir hesaptır. Hesabın bakiyesi iskonto ve iştiraya edilen Türk Parası ve Yabancı Para senetlerden henüz vadesi gelmemiş ve tahsil edilmemiş olanların tutarı ile Yabancı Para çek ve/veya faturalara ilişkin söz konusu işlemlere ait tahsil edilecek tutarı gösterir. Iskonto senetleri 100, 101 Iskonto Senetleri – T.P.,Y.P., iştiraya senetleri 102, 103 İştiraya Senetleri – T.P.,Y.P. hesaplarında izlenir. Yabancı Para iskonto ve iştiraya senetleri sabit fiyat üzerinden hareket görür ve dönem sonları itibarıyla değerlemeye tabi tutularak bakiyeleri Türk Parasına dönüştürülür.

AÇIKLAMA :Yapılan araştırma sonucunda uygulamada bankalar Türk Parası veya Yabancı Para senet iskonto etmemektedirler. Genelde sadece senet (Türk Parası ve Yabancı Para) tahsil etmektedirler. Bu işlemler için alınan faiz, komisyon ve vergiler Türk Parası üzerinden (müşteriye Yabancı Para satışı şeklinde) gösterilmektedir. Fakat ‘101.ISKONTO SENETLERİ’ hesabı T.D.H.P.İ. de yer aldığı için aşağıdaki örnek verilmiştir.

ÖRNEK 13 : A.B.C. Bankası müşterisine 8.000\$’ nominal değerli senedi iskonto edip gerekli kesintileri yaptıktan sonra senedin sahibine 7.800\$ ödemiştir. (10.01.20xx, 1\$=710.000TL)

Gerçekte bu olay iki işlemden oluşmaktadır.

Senet karşılığı müşteriye ödendiğinde yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

10.01.20xx

101.İSKONTO SENETLERİ

8.000

11.DİĞER MÜŞTERİLER - (ÖZEL)

011.EFEKTİF DEPOSU

8.000

01.DOLAR

1-13. örnekleri kapsadığını varsayarsak dönem sonu büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI

512.014.500.000	3.881.250.000
512.014.500.000	3.881.250.000

HESAP KALANI : 508.133.250.000

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI

4.930.000.000	5.860.800.000
680.000.000	
1.069.200.000	
6.679.200.000	5.860.800.000

HESAP KALANI : 818.400.000

011.EFEKTİF DEPOSU

758.540	5.750
	23.400
	22.000
	25.000
	18.900
	122.100
	8.000
758.540	225.150

HESAP KALANI : 533.390

015.SATIN ALINAN ÇEKLER

7.250	
7.250	

HESAP KALANI : 7.250

293.EFEKTİF VAZİYETİ

5.750	758.540
5.750	758.540

HESAP KALANI : 752.790

295.DÖVİZ VAZİYETİ

7.400	7.250
	1.000
	1.350
7.400	9.600

HESAP KALANI : 2.200

013.YOLDAKİ PARALAR

23.400	
23.400	

HESAP KALANI : 23.400

017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞ.

3.000	
3.000	

HESAP KALANI : 3.000

021.T.C. MERKEZ BANKASI

125.000	25.000
125.000	25.000

HESAP KALANI : 100.000

025.YURT DIŞI BANKALAR

3.500	
3.500	

HESAP KALANI : 3.500

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ

23.000	3.000
18.900	
1.350	
122.100	
165.350	3.000

HESAP KALANI : 162.350

041.PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR

25.000	
25.000	

HESAP KALANI : 25.000

301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI

	3.500
	23.000
	26.500

HESAP KALANI : 26.500

023.YURTIÇI BSNKLSLR

25.000	
25.000	

HESAP KALANI : 25.000

027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER

23.000	
23.000	

HESAP KALANI : 23.000

039.MENKUL DEĞ.DEĞER DÜŞÜŞ KARŐ.

	7.400
0	7.400

HESAP KALANI : 7.400

101.İSKONTO SENETLERİ

250.000	250.000
8.000	
258.000	250.000

HESAP KALANI : 8.000

341.T.C. MERKEZ BANKASI KREDİLERİ

	125.000
	125.000

HESAP KALANI : 125.000

2.3.2. Krediler İle İlgili Evaluasyon İşlemleri (7)

a) Değerleme sonucu oluşan kâr ya da zararın hesaplanması ve kayda alınması:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI için (Bir önceki durumda değişme olmamıştır.)

31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$	=	792.000TL
(A) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDAKİ MEVCUT DURUM	=	508.133.250.000TL
(B) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDA OLMASI GEREKEN (792.000TLX 752.790\$)	=	<u>596.209.860.000TL</u>
(B-A) DEĞERLEME KÂRI	=	88.076.430.000TL
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI için ;		
31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$	=	792.000TL
(A) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDAKİ MEVCUT DURUM	=	818.400.000TL
(B) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDA OLMASI GEREKEN (792.000TLX 2.200\$)	=	<u>1.742.400.000TL</u>
(B-A) DEĞERLEME KÂRI	=	924.000.000TL

<hr/>		
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI		88.076.430.000
01.DOLAR		
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI		924.000.000
01.DOLAR		
	771.KAMBİYO KÂRLARI	89.000.430.000
	01.EFEKTİF VE DÖVİZ ALIM SATIM VE DEĞERLEME KÂRLARI	
<hr/>		

b) Sabit kurla işleyen hesapların Türk Parasına çevrilmesi (Bunun için daha önce de gösterildiği gibi sabit kurla işleyen hesapların kalanları dönem sonu kuru ile çarpılacak, sonra kalanlar bulunan büyüklüğe getirilecektir):

31.01.20xx	
011.EFEKTİF DEPOSU	422.444.346.610
01.DOLAR	
013.YOLDAKİ PARALAR	18.532.776.600
01.DOLAR	
015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	5.741.992.750
01.DOLAR	
017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	2.375.997.000
01.DOLAR	
021.T.C.MERKEZ BANKASI	79.199.900.000
01.DOLAR	
023.YURT İÇİ BANKALAR	19.799.975.000
01.DOLAR	
025.YURTDIŞI BANKALAR	2.771.996.500
01.DOLAR	
027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER	18.215.977.000
01.DOLAR	
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	128.581.037.650
01.DOLAR	
041.PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR	19.799.975.000
01.DOLAR	
101.İSKONTO SENETLERİ	6.335.992.000
039.MENKUL DEĞERLER DEĞER	5.860.792.600
DÜŞÜŞ KARŞILIĞI	
01.DOLAR	
301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI	20.987.973.500
01.DOLAR	
341.T.C.MERKEZ BANKASI KREDİLERİ	98.999.875.000
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.208.927.210
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	1.742.397.800
01.DOLAR	

c) Yabancı Para üzerinden işletilen ilgili aktif (ya da pasif) unsurun/unsurların Türk Parası üzerinden bilançoda gösterilmesinin sağlanması:

31.01.20xx	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.209.680.000
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	1.742.400.000
01.DOLAR	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000
01.DOLAR	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	1.742.400.000
01.DOLAR	

Evalüasyon işleminden sonra büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI

512.014.500.000	3.881.250.000
88.076.430.000	596.209.680.000
600.090.930.000	600.090.930.000

HESAP KALANI : 0

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI

4.930.000.000	5.860.800.000
680.000.000	1.742.400.000
1.069.200.000	
924.000.000	
7.603.200.000	7.603.200.000

HESAP KALANI : 0

011.EFEKTİF DEPOSU

758.540	5.750
422.444.346.610	23.400
	22.000
	25.000
	18.900
	122.100
	8.000
422.445.105.150	225.150

HESAP KALANI : 422.444.880.000

015.SATIN ALINAN ÇEKLER

7.250	
5.741.992.750	
5.742.000.000	

HESAP KALANI : 5.742.000.000

021.T.C. MERKEZ BANKASI

125.000	25.000
79.199.900.000	
79.200.025.000	25.000

HESAP KALANI : 79.200.000.000

293.EFEKTİF VAZİYETİ

5.750	758.540
596.209.680.000	596.208.927.210
596.209.685.750	596.209.685.750

HESAP KALANI : 0

295.DÖVİZ VAZİYETİ

7.400	7.250
1.742.400.000	1.000
	1.350
	1.742.397.800
1.742.407.400	1.742.407.400

HESAP KALANI : 0

013.YOLDAKİ PARALAR

23.400	
18.532.776.600	
18.532.800.000	

HESAP KALANI : 18.532.800.000

017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER

3.000	
2.375.997.000	
2.376.000.000	

HESAP KALANI : 2.376.000.000

023.YURTIÇİ BSNKSLSR

25.000	
19.799.975.000	
19.800.000.000	

HESAP KALANI : 19.800.000.000

025.YURT DIŞI BANKALAR

3.500	
2.771.996.500	
<hr/>	
2.772.000.000	

HESAP KALANI : 2.772.000.000

031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ

23.000	3.000
18.900	
1.350	
122.100	
128.581.037.650	
<hr/>	
128.581.203.000	3.000

HESAP KALANI : 128.581.200.000

041.PARA PİYASA ALACAKLAR

25.000	
19.799.975.000	
<hr/>	
19.800.000.000	

HESAP KALANI : 19.800.000.000

301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI

	3.500
	23.000
	20.987.973.500
<hr/>	
	20.988.000.000

HESAP KALANI : 20.988.000.000

027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER

23.000	
18.215.977.000	
<hr/>	
18.216.000.000	

HESAP KALANI : 18.216.000.000

039.MENKUL DEĞ.DEĞER DÜŞÜŞ KARŐ.

	7.400
	5.860.792.600
<hr/>	
	5.860.800.000

HESAP KALANI : 5.860.800.000

101.İSKONTO SENETLERİ

250.000	250.000
8.000	
6.335.992.000	
<hr/>	
6.336.250.000	250.000

6.336.000.000

HESAP KALANI :

341.T.C. MERKEZ BANKASI KREDİLERİ

	125.000
	98.999.875.000
<hr/>	
	99.000.000.000

HESAP KALANI : 99.000.000.000

Büyük defter kayıtlarında görüldüğü gibi yardımcı fonksiyona sahip hesaplar kapanmış, değişimleri Yabancı Para hesapları üzerinde izlenmiş olan bilanço unsurları Türk Parası ile ifade edilir duruma gelmiştir.

AKTİF KALEMLER	A.B.C.BANKASI BİLANÇOSU	PASİF KALEMLER
1.NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI	XX	
1.1.KASA	X	
1.2.EFEKTİF DEPOSU	X	
1.3.YOLDAKİ PARALAR	X	
1.4.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	X	
1.5.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER		
1.6.T.C. MERKEZ BANKASI		
2.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	XX	
2.1.DEVLET BORÇLANMA SENETLERİ	X	
2.9.MENKUL DEĞER.DEĞ.DÜŞ.KAR.(-)	X	
3.BANKALAR VE DİĞER MALİ KURULUŞLAR	XX	
3.1.BANKALAR		
3.1.1.YURTIÇİ BANKALAR	X	
3.1.2.YURTDİŞİ BANKALAR	X	
3.1.3.YURTDİŞİ MERKEZ VE ŞUBELER	X	
4.PARA PİYASALARI	XX	
4.1.PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR	X	
5.SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER		
6.KREDİLER	XX	
6.1.KISA VADELİ	X	

İzleyen ay başında ters kayıt ile evalüasyonun denkleştirme işlemi aşağıdaki şekilde iptal edilir.

01.02.20xx	
039.MENKUL DEĞERLER DEĞER DÜŞ. KÂR. 01.DOLAR	5.860.792.600
301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI 01.DOLAR	20.987.973.500
341.T.C.MERKEZ BANKASI KREDİLERİ 01.DOLAR	98.999.875.000
293.EFEKTİF VAZİYETİ 01.DOLAR	596.208.927.210
295.DÖVİZ VAZİYETİ 01.DOLAR	1.742.397.800
011.EFEKTİF DEPOSU 01.DOLAR	422.444.346.610
013.YOLDAKİ PARALAR 01.DOLAR	18.532.776.600
015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ 01.DOLAR	5.741.992.750
017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER 01.DOLAR	2.375.997.000
021.T.C.MERKEZ BANKASI 01.DOLAR	79.199.900.000
023.YURT İÇİ BANKALAR 01.DOLAR	19.799.975.000
025.YURTDIŞI BANKALAR 01.DOLAR	2.771.996.500
027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER 01.DOLAR	18.215.977.00
031.ALIM SATIM AMAÇLI MEN. DEĞ. 01.DOLAR	128.581.037.650
041.PARA PİYASALARINDAN ALA. 01.DOLAR	19.799.975.000
101.İSKONTO SENETLERİ 01.DOLAR	6.335.992.000
01.02.20xx	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI 01.DOLAR	596.209.680.000
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI 01.DOLAR	1.742.400.000
293.EFEKTİF VAZİYETİ 01.DOLAR	596.209.680.000
295.DÖVİZ VAZİYETİ 01.DOLAR	1.742.400.000

İskonto edilen senet tahsil edileceği için takip amacı ile nazım hesaplara kayıt edilebilir.

<hr/>	
10.01.20xx	
983.EMANET VE REHİNLİ KIYMETLER	8.000
003.TAHSİLE ALINAN TİCARİ SENETLER	
985.EMANET VE REHİNLİ KIYMET	8.000
VERENLER / BIRAKANLAR	
<hr/>	

Bu durumda senet tahsil edildiğinde yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır.

<hr/>	
10.01.20xx	
011.EFEKTİF DEPOSU	8.000
01.DOLAR	
101.İSKONTO SENETLERİ	8.000
11.DİĞER MÜŞTERİLER - (ÖZEL)	
<hr/>	
10.01.20xx	
985.EMANET VE REHİNLİ	8.000
KIYMET VERENLER / BIRAKANLAR	
983.EMANET VE REHİNLİ KIYMETLER	8.000
003.TAHSİLE ALINAN TİCARİ SENETLER	
<hr/>	

110,129 KISA VADELİ KREDİLER: Kısa vadeli krediler 110'dan 129'a kadar olan defteri kebir hesaplarında izlenir. Kısa vadeli krediler defteri kebir seviyesinde açık ve teminatlı olarak sınıflandırılmıştır.

Kısa Vadeli Yabancı Para krediler sabit fiyat üzerinden hareket görür ve dönem sonları itibariyle değerlemeye tabi tutularak bakiyeleri Türk Parasına dönüştürülür.

110,121 İŞTİRAK VE BAĞLI ORTAKLIKLARA VE İŞTİRAK VE BAĞLI ORTAKLIKLAR KEFALETİYLE VERİLEN KREDİLER: İştirak ve bağlı ortaklıklara verilen krediler ile iştirak ve bağlı ortaklıklar kefaletiyle verilen krediler ilgili yardımcı hesaplarda izlenir.

Her ne kadar THP' de belirtilmemiş ise de Fon Kaynaklı Krediler İhtisas ve Diğer olarak iki yardımcı hesapta takip edilirler.

Her ihtisas bankasının kullandığı değişik türdeki ihtisas kredileri için ayrı defteri kebir hesapları açılmamıştır. THP' de yer alan İhtisas Kredileri hesabı ihtisas kredisi veren bankalarca kullanılacaktır.

Yurtdışı Krediler hesabının niteliğinin belirlenmesinde, kredinin kullanım yeri esas alınır.

4389 sayılı Bankalar Kanununun 11 inci maddesinin (9) numaralı fıkrasının (c) bendine göre banka mensuplarına verilen kısa vadeli krediler 11811, 11911 – Diğer Müşteriler (Özel) – T.P., Y.P. hesaplarında izlenir.

Müşteri tarafından krediyi geri öderken yapılan fazla ödemeler vadesiz mevduat olarak kabul edilir ve ilgili mevduat hesabında izlenir.

ÖRNEK 14 : A.B.C. Bankası Müşterisine 200.000\$ nominal değerli senet karşılığı 180.000\$ 12 aylık kredi vermiştir. (10.01.20xx, 1\$=710.000TL)

_____ 10.01.20xx _____	
983.EMANET VE REHİNLİ KIYMETLER	200.000
10.REHİNLİ KIYMETLER	
101.Teminat Senetleri	
985.EMANET VE REHİNLİ KIYMET	200.000
VERENLER / BIRAKANLAR	
_____ 10.01.20xx _____	
119.KISA VADELİ TEMİNATLI DİĞER KREDİLER	180.000
11.DİĞER MÜŞTERİLER - (ÖZEL)	
011.EFEKTİF DEPOSU	180.000
01.DOLAR	
_____	

Müşteri X' in senedi vadesinde ödemesi durumunda yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır.

_____ 10.01.20xx _____	
011.EFEKTİF DEPOSU	180.000
01.DOLAR	
119.KISA VADELİ	180.000
TEMİNATLI DİĞER KREDİLER	
_____	

<hr/>	
<i>10.01.20xx</i>	
985.EMANET VE REHİNLİ KIYMET	200.000
VERENLER / BIRAKANLAR	
983.EMANET VE REHİNLİ KIYMETLER	200.000
10.REHİNLİ KIYMETLER	
101.Teminat Senetleri	
<hr/>	
Dönem sonunda faiz tahakkuk işleminin kaydı aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir:	
<hr/>	
<i>31.01.20xx</i>	
221.KREDİ FAİZ GELİR.TAHAK. REESKON.	25.200
00.FAİZ TAHAKKUKLARI	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	25.200
01.DOLAR	
<hr/>	
<i>31.01.20xx</i>	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	19.958.400.000
01.DOLAR	
515.KISA VAD.DİĞ.KRED.ALINAN FAİZ	19.958.400.000
11.DİĞER MÜŞTERİLERDEN - (ÖZEL)	
<hr/>	

130,149 ORTA VE UZUN VADELİ KREDİLER: Orta ve uzun vadeli krediler 130'dan 149'a kadar olan defteri kebir hesaplarında izlenir. Orta ve uzun vadeli krediler defteri kebir seviyesinde açık, teminatlı ve sermaye benzeri krediler olarak sınıflandırılmıştır.

Orta ve uzun vadeli Yabancı Para krediler sabit fiyat üzerinden hareket görür ve dönem sonları itibarıyla değerlemeye tabi tutularak bakiyeleri Türk Parasına dönüştürülür.

Yurtdışı krediler hesabının niteliğinin belirlenmesinde kredinin kullanım yeri esas alınır. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında mevzuat uyarınca, Türkiye'de yerleşik kişilerin ve bankaların yurtdışından temin ettikleri ve Dış Borç Kütüğüne tescili gerekli krediler yurtdışından sağlanan kredi olarak kabul edilir.

4389 sayılı Bankalar Kanununun 11 inci maddesinin (9) uncu fıkrasının (c) bendine göre banka mensuplarına verilen orta ve uzun vadeli krediler 14011, 14111 Diğer Müşteriler – Özel - T.P., Y.P. yardımcı hesaplarında izlenir.

Bankaların kredi müşterileri tarafından kendilerine tahsis edilmiş olan limitler dahilinde keşide ettikleri çekler talimatları gereğince kredi hesaplarından karşılanmakla birlikte, çekin bloke edilerek verilmesi halinde çek tutarı kadar bir meblağın, çekin ibrazına kadar kredi hesaplarında hazır tutulması nedeniyle karşılığı krediden karşılanan ve bloke kaydıyla verilen çeklerin bankaya ibrazına kadar, kredi hesaplarında izlenmemesi, bu tutarların nazım hesaplarda, cayılamaz taahhütler kalemi altında yer alan 98003, 98103 Kullandırma Garantili Kredi Tahsis Taahhütlerimiz - T.P.,Y.P. alt hesaplarında izlenmesi gereklidir. Bununla beraber banka ile müşteri arasında yapılan sözleşmede, çekin ibrazına kadar söz konusu meblağın kredi olarak kabulü ve bu meblağa faiz uygulanması yönünde bir hüküm bulunması durumunda, anılan tutarın ilgili kredi hesaplarında izlenilmesi gerekir.

123. KIYMETLİ MADEN KREDİSİ: Kıymetli maden depo hesapları açılmasına ve kıymetli maden kredisi kullandırılmasına ilişkin mevzuat hükümlerine göre kullandırılan kıymetli maden kredilerinin gram olarak kaydedildiği bir hesaptır.

142,149 STANDART NİTELİKLİ KREDİLER VE DİĞER ALACAKLAR İLE YAKIN İZLEMEDEKİ KREDİLER VE DİĞER ALACAKLAR: Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte belirtildiği şekilde, Birinci Grup - Standart Nitelikli Krediler ve Diğer Alacaklar ile İkinci Grup - Yakın İzlemedeki Krediler ve Diğer Alacaklar grupları altında tasnif edilen krediler ve alacaklar Tek Düzen Hesap Planı uygulamasında ait oldukları hesaplarda izlenmeye devam edileceklerdir.

Anılan Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında belirtilen tasnif şeklinde krediler ve diğer alacaklar, bankalarca kullandırılan ve mali tabloların aktifinde kredi hesapları altında izlenen nakdi kredileri, aktifte izlendikleri hesaba bakılmaksızın bankacılıkla ilgili mevzuat çerçevesinde nakdi kredi sayılan alacakları, tazmin edilen veya nakde dönüşmüş gayri nakdi kredi bedellerini, bunlar dışında kalan diğer tüm alacakları ve nazım hesaplarda izlenen gayri nakdi kredileri kapsar.

Bu çerçevede, bir bankanın,

a) Vereceği nakdi krediler, teminat mektupları, kefaletler, aval, ciro ve kabuller gibi gayri nakdi krediler,

b) Satın alacağı tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları,

- c)Tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette vereceği ödünçler,
- d)Varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar,
- e)Vadesi geçmiş nakdi krediler ve gayri nakdî kredilerin nakde tahvil olan bedelleri,
- f)Ortaklık payları ,

izlendikleri hesaba bakılmaksızın anılan Yönetmeliğe ilişkin hükümlerin uygulamasında kredi sayılacaktır. Bu nedenle, bahsi geçen kalem veya işlemlerden herhangi birinin Üçüncü Grup veya Dördüncü Grup veya Beşinci Grup krediler ve diğer alacaklar altında tasnif edilmesiyle, söz konusu kalem veya işlem niteliğine göre izlendiği muhasebe hesabından derhal çıkarılarak "Tasfiye Olunacak Alacaklar Hesabı"na veya "Tahsili Şüpheli Ücret, Komisyon ve Diğer Alacaklar Hesabı"na veya "Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar Hesabı"na aktarılacaktır. Üçüncü Grup veya Dördüncü Grup veya Beşinci Grup krediler ve diğer alacaklar altında tasnif edilen gayri nakdî krediler, tazmin edilmeden ya da nakde dönüştürülmeden "Tasfiye Olunacak Alacaklar Hesabı"nda izlenilmeyecektir.

Bankaların kredi ve kredi takip servisleri ile risk kontrol ve izleme merkezleri yukarıda bahsi geçen kredileri ve diğer alacakları anılan Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında belirtilen tasnif şekline uygun olarak servis kayıtlarına almak, gruplandırmak, izlemek ve değerlendirmek zorundadır. Bu izleme birim bazında muhasebe servisinin faaliyetlerinden bağımsız olmakla birlikte, muhasebe kayıtlarının tesisi aşamasında muhasebe servisi ile koordineli olarak gerçekleştirilir. "Birinci Grup - Standart Nitelikli Krediler ve Diğer Alacaklar" ile "İkinci Grup - Yakın İzlemedeki Krediler ve Diğer Alacaklar"ın hangi alt hesaplarda izleneceği, Bankalar Kanunu'na göre yürürlüğe konulan "Bankalarca Uygulanacak Muhasebe Standartları, Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesi"nde yer alan usul ve esaslara uyulması ve hazırlanacak raporlamalarda bu gruplara ilişkin verilerin kolayca sağlanabilmesi kaydıyla bankaların muhasebe servisleri tarafından belirlenir.

Bankaların kredi ve kredi takip servisleri ile risk kontrol ve izleme merkezleri tarafından söz konusu ilk iki grup altında izlenecek krediler ve diğer alacakların, ana muhasebe hesapları ile uyumunun sağlanabilmesi için muhasebe servislerinde, ayrıca oluşturulacak yardımcı defterler bazında da izlenmesi mümkündür.

2.3.3.Diğer Krediler İle İlgili İşlemler

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesinde açıklandığı gibi;

150,157 YENİDEN YAPILANDIRILAN VE YENİ BİR İTFA PLANINA BAĞLANAN KREDİLER: Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte belirtildiği şekilde, borçluya likidite gücü kazandırmak ve banka alacağının tahsilini sağlamak amacıyla yeniden finanse edilerek yapılandırılan ya da yeni bir itfa planına bağlanan krediler/alacaklar 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157 hesaplara borç kaydedilerek izlenir. Ancak Yönetmelik gereği bu alacaklar, alacağın, anılan Yönetmelik hükümleri çerçevesinde, yeniden finanse edilerek yapılandırılmasını ya da yeni bir itfa planına bağlanmasını takip eden 6 aylık sürede borçlu tarafından şartlara uyulması ve ödemelerin aksatılmaması kaydıyla, bu sürenin sonunda Yeniden Yapılandırılan ve Yeni Bir İtfa Planına Bağlanan Krediler hesabına aktarılır.

Yeniden Yapılandırılan ve Yeni Bir İtfa Planına Bağlanan Krediler hesabında izlenen Yabancı Para krediler sabit fiyat üzerinden hareket görür ve dönem sonları itibarıyla değerlemeye tabi tutularak bakiyeleri Türk Parasına dönüştürülür.

ÖRNEK 15 : A.B.C. Bankasının Müşterisine vermiş olduğu 150.000\$ emtia karşılığı teminathlı kredinin 25.200\$ olan faizi müşteri tarafından ödenmemiştir.

a) A.B.C. Bankası kredinin itfa planına bağlanmasına karar vermiştir. İtfa planının ilk taksiti (devre faizi) 27.000\$ olarak müşteriden tahsil edilmiştir. (10.01.20xx, 1\$=710.000TL)

b) Kısa vadeli teminathlı kredinin yenilenmesi ve itfa paylarına bağlanması ile ilgili kararın alınmasıyla birlikte yapılacak yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır :

10.01.20xx

153.YENİDEN YAPILANDIRILAN VE İTFA PLANINA 175.200

BAĞLANAN KISA VADELİ TEMİNATLI KREDİLER

80.DİĞER KREDİLER

805.Diğer Müşteriler - (Özel)

119.KISA VADELİ TEMİNATLI DİĞ.KRED. 150.000

11.DİĞER MÜŞTERİLER - (ÖZEL)

221.KREDİ FAİZ.GELİR.TAHAK.REESKONT. 25.200

00.FAİZ TAHAKKUKLARI

AÇIKLAMA :221.KREDİ FAİZ.GELİR.TAHAKKUK REESKONTLARI hesabına alacak yazılmasının nedeni daha önce tahakkuk ettirilmiş faizin iptal edilmesidir.

İtfa planının ilk taksiti (devre faizi) tahsil edildiğinde yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır :

_____ 00.00.20xx _____	
010.KASA	20.128.500.000
547.YENİ.İTFA PLAN.BAĞ.KRED.AL.FAİZ.	19.170.000.000
380.ÖDENECEK VER.RES.HARÇ VE PRİM.	958.500.000
00.ÖDENECEK VERGİLER	
005.Banka Ve Sigorta Muameleleri Vergisi	

158,159 TAZMİN EDİLEN GAYRİ NAKDİ KREDİ BEDELLERİ: Gayrinakdi kredilerin tazmin edilen veya nakit krediye dönüşmüş bedelleri tazmin veya nakit krediye dönüşme tarihinde 158, 159 Tazmin Edilen Gayrinakdi Kredi Bedelleri – T.P.,Y.P. hesaplarına borç kaydedilir. Söz konusu bedellerin Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğinde belirtilen 90 günlük sürede tahsil edilememesi halinde, bu bedellerin anılan Yönetmelik hükümleri gereğince “Tasfiye Olunacak Alacaklar” hesabına nakli yapılır.

Tazmin edilen gayri nakdi kredi bedellerinden Yabancı Para hesaplarda izlenenler sabit fiyat üzerinden hareket görür ve dönem sonları itibarıyla değerlemeye tabi tutularak bakiyeleri Türk Parasına dönüştürülür.

160,161 KANUN VE/VEYA KARARNAMELERE DAYANAN ERTELENMİŞ VE TAKSİTLENDİRİLMİŞ KREDİLER: Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin 11 inci maddesinde ifade edilen riski aracı bankaya ait bulunmayan krediler ile özel görev hesaplarında izlenen özel görev alacak tutarları ve diğer alacakların ertelemeye ya da taksitlendirmeye konu olması halinde 160, 161 hesaplara borç kaydedilerek izlenir. Kanun ve/veya Kararnamelere dayanan ertelenmiş ve taksitlendirilmiş Yabancı Para krediler sabit fiyat üzerinden hareket görür ve dönem sonları itibarıyla değerlemeye tabi tutularak bakiyeleri Türk Parasına dönüştürülür.

170,177 TASFIYE OLUNACAK ALACAKLAR, TAHSİLİ ŞÜPHELİ ÜCRET, KOMİSYON VE DİĞER ALACAKLAR İLE ZARAR NİTELİĞİNDEKİ KREDİLER VE DİĞER ALACAKLAR: Bankalar, 4389 sayılı Bankalar Kanununun 11'inci maddesinin 12'inci fıkrası gereğince çıkarılan Bankalarca Karşılık ayrılacak Kredilerin ve Diğer alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve ayrılacak Karşılıklara ilişkin esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tasnif ettikleri, "Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar" ile "Tahsili Şüpheli Krediler"i, "Tasfiye Olunacak Alacaklar Hesabı"na, "Tahsili Şüpheli Diğer Alacaklar"ı, "Tahsili Şüpheli Ücret, Komisyon ve Diğer Alacaklar Hesabı"na, "Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar"ı, "Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar Hesabı"na aktarmak zorundadırlar. Bu alacaklar 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177 hesaplara borç verilerek izlenir.

Gayrinakdi kredilerin "Tasfiye Olunacak Alacaklar Hesabına" aktarılması, bankalarca ayrılacak karşılıklara ilişkin yönetmeliğin 10'uncu fıkrasında belirlenen koşullar çerçevesinde gerçekleştirilir.

Tahsili Şüpheli Ücret, Komisyon ve Diğer Alacaklar: Hesabı verilen bir hizmet karşılığı tahsili gereken, ancak protesto veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçluları tarafından ödenmemiş alacaklarla, dava ve icra safhasında olup tahsil edilemeyen ücretler, komisyonlar ile bankalarca ayrılacak karşılıklara ilişkin yönetmeliğin 4' üncü maddesinde belirtildiği şekilde tasnif edilen tahsili şüpheli diğer alacakların kaydına özgü bir hesaptır.

Tasfiye Olunacak Alacaklar: TAHSİLİ ŞÜPHELİ ÜCRET, KOMİSYON VE DİĞER ALACAKLAR" ile "ZARAR NİTELİĞİNDEKİ KREDİLER VE DİĞER ALACAKLAR" hesaplarında izlenen Yabancı Para krediler ve alacaklar bankaların tercihine göre, bu hesaplara intikal tarihindeki kurlar üzerinden Türk Lirasına çevrilerek Türk Parası hesaplarda, ya da sabit fiyat üzerinden Yabancı Para hesaplarda izlenebilir. Yabancı Para hesaplarda izlenen söz konusu domuk krediler ve alacaklar tarihi kurlarla, diğer bir deyişle, bu hesaplara intikal tarihindeki kurlarla değerlendirilir. Bu krediler ve alacaklar cari kurlarla değerlendirilemez. Söz konusu Yabancı Para kredilere ve alacaklara ilişkin olarak haricen hesaplanacak kur farkı istatistiği amaçlarla kullanılan diğer nazım hesaplarda izlenebilir.

2.3.4 Özel Karşılıklar İle ilgili işlemler

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesinde açıklandığı gibi;

180, 181 ÖZEL KARŞILIKLAR: Bu hesaplar, banka yönetimi tarafından Bankalar Kanunu'nun 11 inci maddesinin 12 nci fıkrası hükmü gereğince çıkarılan Yönetmelik uyarınca sınıflandırılan Türk Parası/Yabancı Para krediler ve alacaklar üzerinden bir indirim kalemi olarak dikkate alınacak negatif aktif düzenleyici hesaplardır.

Özel karşılıklar 180, 181 Özel Karşılıklar - T.P.,Y.P. hesaplarında izlenir.

Yabancı Para krediler ve alacaklar için ayrılan özel karşılıklar tarihi kurlarla değerlendirilir.

ELEŞTİRİ :821.KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ' hesabının T.D.H.P.İ.' nda açıklamasında geçen '181.ÖZEL KARŞILIKLAR hesabına alacak, bu hesaba borç yazılmak suretiyle muhasebeleştirilir.' ifadesi 821.KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ hesabının Türk Parası üzerinden 181.ÖZEL KARŞILIKLAR hesabının Yabancı Para üzerinden çalışması nedeniyle aynı yevmiye kaydında borç ve alacak olarak değil Yabancı Para hesapları düzenleyici 294.DÖVİZ ALIM/SATIM ve 295.DÖVİZ VAZİYETİ hesapları kullanılarak muhasebeleştirilir.

ÖRNEK 16 : A.B.C. Bankasının Müşterisine vermiş olduğu emtia karşılığı 15.000\$ kredinin ilk taksiti ödenmemiş ve üzerinde üç ay geçmiştir. Teminat grubu III, (%75 dikkate olma oranı) karşılık oranı %20 dir. Emtia bedeli 20.000\$ dir. (10.01.20xx, 1\$=710.000)

10.01.20xx

171.TAH.OL.ALA./TAH.İMKANI SINIR.KRED.DİĞ.ALA. 15.000

02.II.GRUP TEMİNATA SAHİP OLANLAR

119.KISA VAD.TEM.DİĞ.KRED. 15.000

11.DİĞER MÜŞTERİLER - (ÖZEL)

-	Dikkate alınacak teminat (20.000X0,75)	=	15.000
-	Karşılık oranı uygulanacak tutar (20.0000-15.000)	=	5.000
-	Karşılık tutarı (5.000X0,20)	=	1.000

10.01.20xx		
821.KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ		710.000.000
00.ÖZEL KARŞILIK GİDERLERİ		
000.III.Grup Kredi ve Alacaklardan		
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI		710.000.000
01.DOLAR		
10.01.20xx		
295.DÖVİZ VAZİYETİ		1.000
01.DOLAR		
181.ÖZEL KARŞILIKLAR		1.000
00.III.GRUP KREDİ ALA.İÇİN AY.		

1-16. örnekleri kapsadığını varsayarsak dönem sonu büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	
512.014.500.000	3.881.250.000
512.014.500.000	3.881.250.000

HESAP KALANI : 508.133.250.000

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	
4.930.000.000	5.860.800.000
680.000.000	710.000.000
1.069.200.000	
19.958.400.000	
26.637.600.000	6.570.800.000

HESAP KALANI : 20.066.800.000

011.EFEKTİF DEPOSU	
758.540	5.750
	23.400
	22.000
	25.000
	18.900
	122.100
	8.000
	180.000
758.540	405.150

HESAP KALANI : 353.390

293.EFEKTİF VAZİYETİ	
5.750	758.540
5.750	758.540

HESAP KALANI : 752.790

295.DÖVİZ VAZİYETİ	
7.400	7.250
1.000	1.000
	1.350
	25.200
8.400	34.800

HESAP KALANI : 26.400

013.YOLDAKİ PARALAR	
23.400	
23.400	

HESAP KALANI : 23.400

015.SATIN ALINAN ÇEKLER

7.250	
7.250	

HESAP KALANI : 7.250

021.T.C. MERKEZ BANKASI

125.000	25.000
125.000	25.000

HESAP KALANI : 100.000

025.YURT DIŞI BANKALAR

3.500	
3.500	

HESAP KALANI : 3.500

031.ALIM SATIM AMAÇLI MEN.DEĞ

23.000	3.000
18.900	
1.350	
122.100	
165.350	3.000

HESAP KALANI : 162.350

041.PARA PİYASA.ALACAK

25.000	
25.000	

HESAP KALANI : 25.000

119.KIS.VAD.TEM.DİĞ.KRED.

180.000	150.000
	15.000
180.000	165.000

HESAP KALANI : 15.000

017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞ.

3.000	
3.000	

HESAP KALANI : 3.000

023.YURTIÇI BANKALAR

25.000	
25.000	

HESAP KALANI : 25.000

027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER

23.000	
23.000	

HESAP KALANI : 23.000

039.MENKUL DEĞ.DEĞER DÜŞ.KARŐ.

	7.400
	7.400

HESAP KALANI : 7.400

101.İSKONTO SENETLERİ

250.000	250.000
8.000	
258.000	250.000

HESAP KALANI : 8.000

153.YEN.YAP.İT.PLAN.BAĞ.KIS.V.T.K.

175.200	
175.200	

HESAP KALANI : 175.200

171.TAH.OL.ALA./TAH.İ.S.K.D.A	
15.000	
15.000	

HESAP KALANI : 15.000

181.ÖZEL KARŞILIKLAR	
	1.000
	1.000

HESAP KALANI : 1.000

221.KRED.FAİZ.GEL.TAH.REES.	
25.200	25.200
25.200	25.200

HESAP KALANI : 0

301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI	
	3.500
	23.000
	26.500

HESAP KALANI : 26.500

341.T.C. MERKEZ BANKASI KRED.	
	125.000
	125.000

HESAP KALANI : 125.000

2.3.5 Diğer Krediler İle İlgili Evaluasyon İşlemleri (8)

a) Değerleme sonucu oluşan kâr ya da zararın hesaplanması ve kayda alınması

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI için (Bir önceki durumda değişme olmamıştır.)

31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$	=	792.000TL
(A) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDAKİ MEVCUT DURUM	=	508.133.250.000TL
(B) 292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABINDA OLMASI GEREKEN (792.000TLX 752.790\$)	=	<u>596.209.860.000TL</u>
(B-A) DEĞERLEME KÂRI 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI için ;	=	88.076.430.000TL
31.01.20xx TARİHİNDE KUR 1\$	=	792.000TL
(A) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDAKİ MEVCUT DURUM	=	20.066.800.000TL
(B) 294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABINDA OLMASI GEREKEN (792.000TLX 26.400\$)	=	<u>20.908.800.000TL</u>
(B-A) DEĞERLEME KÂRI	=	842.000.000TL

————— 31.01.20xx —————		
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI 01.DOLAR	88.076.430.000	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI 01.DOLAR	842.000.000	
771.KAMBİYO KÂRLARI		88.918.430.000
01.EFEKTİF VE DÖVİZ ALIM SATIM VE DEĞERLEME KÂRLARI		

b) Sabit kurla işleyen hesapların Türk Parasına çevrilmesi (Bunun için daha önce de gösterildiği gibi sabit kurla işleyen hesapların kalanları dönem sonu kuru ile çarpılacak, sonra kalanlar bulunan büyüklüğe getirilecektir):

31.01.20xx	
011.EFEKTİF DEPOSU	279.884.526.610
01.DOLAR	
013.YOLDAKİ PARALAR	18.532.776.600
01.DOLAR	
015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	5.741.992.750
01.DOLAR	
017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	2.375.997.000
01.DOLAR	
021.T.C.MERKEZ BANKASI	79.199.900.000
01.DOLAR	
023.YURT İÇİ BANKALAR	19.799.975.000
01.DOLAR	
025.YURTDIŞI BANKALAR	2.771.996.500
01.DOLAR	
027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER	18.215.977.000
01.DOLAR	
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	128.581.037.650
01.DOLAR	
041.PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR	19.799.975.000
01.DOLAR	
101.İSKONTO SENETLERİ	6.335.992.000
01.DOLAR	
119.KISA VADELİ TEMİNATLI DİĞER KREDİLER	11.879.985.000
01.DOLAR	
153.YEN.YAP.İTFA PLAN.BAĞ.KISA VAD.TEM.K	138.758.224.800
01.DOLAR	
171.TAS.OL.ALA./TAH.İM.SIN.KRED.DİĞ.ALA.	11.879.985.000
01.DOLAR	
039.MENKUL DEĞERLER DEĞER	5.860.792.600
DÜŞÜŞ KARŞILIĞI	
01.DOLAR	
181.ÖZEL KARŞILIKLAR	791.999.000
01.DOLAR	
301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI	20.987.973.500
01.DOLAR	
341.T.C.MERKEZ BANKASI KREDİLERİ	98.999.875.000
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.208.927.210
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	20.908.773.600
01.DOLAR	

c) Yabancı Para üzerinden işletilen ilgili aktif (ya da pasif) unsurun/unsurların Türk Parası üzerinden bilançoda gösterilmesinin sağlanması:

31.01.20xx

293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.209.680.000
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	20.908.800.000
01.DOLAR	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000
01.DOLAR	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	20.908.800.000
01.DOLAR	

Evalüasyon işleminden sonra büyük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	
512.014.500.000	3.881.250.000
88.076.430.000	596.209.680.000
600.090.930.000	600.090.930.000

HESAP KALANI : 0

294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	
4.930.000.000	5.860.800.000
680.000.000	710.000.000
1.069.200.000	20.908.800.000
19.958.400.000	
842.000.000	
27.479.600.000	27.479.600.000

HESAP KALANI : 0

011.EFEKTİF DEPOSU	
758.540	5.750
279.884.526.610	23.400
	22.000
	25.000
	18.900
	122.100
	8.000
	180.000
279.885.285.150	405.150

HESAP KALANI : 279.884.880.000

293.EFEKTİF VAZİYETİ	
5.750	758.540
596.209.680.000	596.208.927.210
596.209.685.750	596.209.685.750

HESAP KALANI : 0

295.DÖVİZ VAZİYETİ	
7.400	7.250
1.000	1.000
20.908.800.000	1.350
	25.200
	20.908.773.600
20.908.808.400	20.908.808.400

HESAP KALANI : 0

013.YOLDAKİ PARALAR	
23.400	
18.532.776.600	
18.532.800.000	

HESAP KALANI : 18.532.800.000

015.SATIN ALINAN ÇEKLER

7.250	
5.741.992.750	
5.742.000.000	

HESAP KALANI : 5.742.000.000

021.T.C. MERKEZ BANKASI

125.000	25.000
79.199.900.000	
79.200.025.000	25.000

HESAP KALANI : 79.200.000.000

025.YURT DIŞI BANKALAR

3.500	
2.771.996.500	
2.772.000.000	

HESAP KALANI : 2.772.000.000

031.ALIM SATIM AMAÇLI MEN.DEĞ

23.000	3.000
18.900	
1.350	
122.100	
128.581.037.650	
128.581.203.000	3.000

HESAP KALANI : 128.581.200.000

041.PARA PİYASA.ALACAK

25.000	
19.799.975.000	
19.800.000.000	

HESAP KALANI : 19.800.000.000

017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞ.

3.000	
2.375.997.000	
2.376.000.000	

HESAP KALANI : 2.376.000.000

023.YURTIÇI BANKALAR

25.000	
19.799.975.000	
19.800.000.000	

HESAP KALANI : 19.800.000.000

027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER

23.000	
18.215.977.000	
18.216.000.000	

HESAP KALANI : 18.216.000.000

039.MENKUL DEĞ.DEĞER DÜŞ.KARŐ.

	7.400
	5.860.792.600
	5.860.800.000

HESAP KALANI : 5.860.800.000

101.İSKONTO SENETLERİ

250.000	250.000
8.000	
6.335.992.000	
6.336.250.000	250.000

HESAP KALANI : 6.336.000.000

119.KİS.VAD.TEM.DİĞ.KRED.	
180.000	150.000
11.879.985.000	15.000
11.880.165.000	165.000

HESAP KALANI : 11.880.000.000

171.TAH.OL.ALA./TAH.İ.S.K.D.A	
15.000	
11.879.985.000	
11.880.000.000	

HESAP KALANI : 11.880.000.000

221.KRED.FAİZ.GEL.TAH.REES.	
25.200	25.200
25.200	25.200

HESAP KALANI : 0

301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI	
	3.500
	23.000
	20.987.973.500
	20.988.000.000

HESAP KALANI : 20.988.000.000

153.YEN.YAP.İT.PLAN.BAĞ.KİS.V.T.K.	
175.200	
138.758.224.800	
138.758.400.000	

HESAP KALANI : 138.758.400.000

181.ÖZEL KARŞILIKLAR	
	1.000
	791.999.000
	792.000.000

HESAP KALANI : 792.000.000

341.T.C. MERKEZ BANKASI KRED.	
	125.000
	98.999.875.000
	99.000.000.000

HESAP KALANI : 99.000.000.000

Büyük defter kayıtlarında görüldüğü gibi yardımcı fonksiyona sahip hesaplar kapanmış, değişimleri Yabancı Para hesapları üzerinde izlenmiş olan bilanço unsurları Türk Parası ile ifade edilir duruma gelmiştir.

AKTİF KALEMLER	A.B.C.BANKASI BİLANÇOSU	PASİF KALEMLER
1.NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI	XX	
1.1.KASA	X	
1.2.EFEKTİF DEPOSU	X	
1.3.YOLDAKİ PARALAR	X	
1.4.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	X	
1.5.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER		
1.6.T.C. MERKEZ BANKASI		
2.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER	XX	
2.1.DEVLET BORÇLANMA SENETLERİ	X	
2.9.MENKUL DEĞER.DEĞ.DÜŞ.KAR.(-)	X	
3.BANKALAR VE DİĞER MALİ KURULUŞLAR	XX	
3.1.BANKALAR		
3.1.1.YURTİÇİ BANKALAR	X	
3.1.2.YURTDIŞI BANKALAR	X	
3.1.3.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER	X	
4.PARA PİYASALARI	XX	
4.1.PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR	X	
5.SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER		
6.KREDİLER	XX	
6.1.KISA VADELİ	X	
6.7.YENİDEN YAPILANDIRILAN VE Y.B.İ.P.B.K.	X	
6.8.TASFİYE OL.ALA.TAŞ.Ü.K.D.A.Z.N.K.D.A.	X	
6.9.ÖZEL KARŞILIKLAR (-)	X	
15.FAİZ VE GELİR TAHAKKUK VE REESKONTLARI	XX	
15.1.KREDİLERİN	X	

İzleyen ay başında ters kayıt ile evaluasyonun denkleştirme işlemi aşağıdaki şekilde iptal edilir.

<u>01.02.20xx</u>	
039.MENKUL DEĞERLER DEĞER DÜŞ.KAR.	5.860.792.600
01.DOLAR	
181.ÖZEL KARŞILIKLAR	791.999.000
01.DOLAR	
301.DÖVİZ TEVDİAT HESABI	20.987.973.500
01.DOLAR	
341.T.C.MERKEZ BANKASI KREDİLERİ	98.999.875.000
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.208.927.210
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	20.908.773.600
01.DOLAR	
011.EFEKTİF DEPOSU	279.884.526.610
01.DOLAR	
013.YOLDAKİ PARALAR	18.532.776.600
01.DOLAR	
015.SATIN ALINAN BANKA ÇEKLERİ	5.741.992.750
01.DOLAR	
017.VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER	2.375.997.000
01.DOLAR	
021.T.C.MERKEZ BANKASI	79.199.900.000
01.DOLAR	
023.YURT İÇİ BANKALAR	19.799.975.000
01.DOLAR	
025.YURTDIŞI BANKALAR	2.771.996.500
01.DOLAR	
027.YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER	18.215.977.000
01.DOLAR	
031.ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞ.	128.581.037.650
01.DOLAR	
041.PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR	19.799.975.000
01.DOLAR	
101.İSKONTO SENETLERİ	6.335.992.000
01.DOLAR	
119.KISA VADELİ TEMİNATLI DİĞER KRED.	11.879.985.000
01.DOLAR	
153.YEN.YAP.İTFA PLAN.BAĞ.KISA V.T.K	138.758.224.800
01.DOLAR	
171.TAS.OL.ALA./TAH.İM.SIN.KRED.D.A.	11.879.985.000
01.DOLAR	
<u>01.02.20xx</u>	
292.EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI	596.209.680.000
01.DOLAR	
294.DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI	20.908.800.000
01.DOLAR	
293.EFEKTİF VAZİYETİ	596.209.680.000
01.DOLAR	
295.DÖVİZ VAZİYETİ	20.908.800.000
01.DOLAR	

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

3.1.Sonuç

Bankacılık sektöründe uygulanmakta olan Tekdüzen Hesap Planı bankaların çeşitlilik gösteren ve günden güne farklılaşan muhasebe işlemlerinin doğru kayıtlanmasını amaçlamaktadır. Bununla birlikte bankalar arası karşılaştırma ve bankaların performans değerlendirmesi için Tekdüzen Hesap Planına ihtiyaç bulunmaktadır. Bankacılık sektöründe uygulanmakta olan hesap planı bankaların işlemlerinin kayıt dışında kalmasının önlenmesi, faaliyetlerin gerçekçi ve sağlıklı verilere dayanılarak muhasebeleştirilmesi, mali değerlendirmelerin ve yönetimin verimliliği ile ilgili mali tabloların doğru şekilde hazırlanması ve mali tabloların yayınlanmasını kolaylaştırmaktadır. Bankaların mali verileri, ekonominin içinde bulunduğu durumun izlenmesi ve doğru şekilde yönlendirilmesi için ihtiyaç duyulan bilgilerin elde edilmesi, bu bilgilere analiz amacı ile doğrudan ulaşılmasının sağlanabilmesi için Tekdüzen Hesap Planının standart şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu çalışmada Tekdüzen Hesap Planının bu amaca hizmet edilebilmesi için konu açıklamalar, eleştiriler ve örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Bankaların Yabancı Para cinsinde yaptıkları işlemler döviz alım ve satım ile efektif alım ve satım hesaplarında gösterilmektedir. Dönem sonlarında bu hesaplar evalüasyona tabi tutulmaktadır. Evalüasyon sonucu kâr yada zarar oluşmakta fakat bu kâr her zaman gerçeği yansıtmamaktadır. Yüksek enflasyon veya döviz yada efektif kurlarının suni olarak yükseldiği dönemlerde oluşan kâr yada zarar gerçeği yansıtmamakta fiktif (görüntü) kâr oluşmaktadır.

Evalüasyon işlemi, dönem sonu işlemlerinin açıklandığı diğer kaynaklarda dönem sonlarında gerçekleştirilen değerlendirme olarak tanımlanmaktadır. Fakat evalüasyon işlemi değerlendirme; Yabancı Para Hesapların Türk Parasına dönüştürme sırasında ortaya çıkan kâr yada zararın tespiti, denkleştirme; Yabancı Para Hesapların kalanlarının Tür Parası cinsinden gösterilmesi ve Yabancı Para cinsinden hesapların bilanço ve gelir tablosunda Türk Parası cinsinde gösterilmesini kapsamaktadır. Bu çalışma Tekdüzen Hesap

Planında ele alınan gruplar içinde yer alan hesapların ayrıntılı olarak ele alınması ve her hesap için evaluasyon işleminin gösterilmesi nedeniyle 0.DÖNEN DEĞERLER ve 1.KREDİLER hesap gruplarının Yabancı Para cinsinden gerçekleşen işlemlerini incelenmesi ile sınırlı tutulmuştur. Fakat planda yer alan tüm hesapların özellikle Yabancı Para işlemlerinin incelenmesi bankacılık sektörü ile ilgili rapor ve sonuçlara ulaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Bu çalışmada bankacılık sektöründe uygulanan hesap planının bankaların gerçekleştirdiği Yabancı Para cinsinden işlemlerin muhasebeleştirilmesinde kullanım örneklerinin verilmesi ve uygulamada karşılaşılan eksiklikler belirtilmiş, çalışmada üzerinde durulan konular eleştiri ve açıklamalar ile vurgulanmış bankacılık sektöründe ileride yapılabilecek değişiklikler için öneriler olarak değerlendirilebilecektir.

Yabancı Para işlemleri sonucunda kur değişmelerinden ve Yabancı Para alım satımından kâr yada zarar oluşabilmektedir. Oluşan kâr yada zararın tespiti için Yabancı Para cinsinden hesapların Türk Parası cinsinden karşılıklarının efektif ve döviz alım satım hesaplarının karşılaştırılması gerekir. Türkiye de bankacılık sistemini yönlendiren çeşitli yasalar, kararname, tüzükler, genelgeler, tebliğler ve mahkeme kararları mevcut olup bu mevzuat çeşitliliği muhasebe açısından da etkili olmaktadır.

Bankaların ekonomiye olan etkileri ve bankacılık işlemlerinin diğer işletmelerden farklılık göstermesi nedeniyle bankacılık sektörüyle ilgili düzenlemelerin daha sık yapılmasını ve denetimlerinin de daha nitelikli ve kamuya açık bir şekilde gerçekleştirilmesini zorunlu hale getirmektedir. Bankacılık sektöründe toplanan kaynakların yapılan denetimlerin yetersiz olması nedeni ile yanlış kullanılması sonucu doğabilmektedir. Bankaların ekonomiyi etkilemelerinin nedenleri; bankacılık sektöründe piyasaya egemen çok az sayıda banka, yeni bankaların kurulmasının zor ve bankacılık piyasasında aynı olan hizmetlerin çeşitli yöntemler ile farklılaştırılarak haksız rekabetin oluşturulması olarak özetlenebilir.

Bankaların gerçekleştirdikleri işlemler ülkelerin ve işletmelerin uluslararası faaliyetleri açısından önemli bir faktördür. Yabancı Para cinsinden ve Yabancı Para ile gerçekleştirilen işlemler bankalar dışında diğer kurumlar tarafından bankalar aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.

Sonuç olarak; bankacılık sektöründe yapılan muhasebe ile ilgili çalışmalarla karşılaştırıldığında, bu çalışma bir ilk niteliği taşımaktadır. Diğer çalışmalarda

bankacılık işlemleri niteliklerine göre benzer işlemlere göre bölümlenme yapılarak ele alınmaktadır. Yapılan bu bölümlenmeler işlemlerin bir çok yönü olması nedeniyle bazen anlaşılmamaktadır. Tekdüzen Hesap Planının bir bütün olarak ele alınarak incelenmesi konun bütünlüğü açısından faydalı olmaktadır. Bankacılık sektöründeki gelişmeler nedeniyle bu çalışmada ele alınan konular ile ilgili uygulamalar çok sık değişmektedir. Bu nedenle uygulayıcılar ve araştırmacılar tarafından konunun daha da geliştirilebileceği açıktır.

3.2.Öneriler

Hesap planı bankaların Yabancı Para işlemlerinin çokluğu nedeniyle Türk Parası ve Yabancı Para hesaplar olarak ikiye ayrılmıştır. Yabancı Para hesaplar ile ilgili işlemler dönem sonu itibariyle değerlemeye tutularak Türk Parası cinsinden gösterilmesi sağlanmaktadır. Yabancı Para cinsinden elde edilen gelirler Türk Parası olarak tahsil edilse bile Yabancı Para hesaplara kaydedilir. Bu işlem Türk Parası hesaplar ile Yabancı Para hesapların aynı yevmiye kaydı içinde kullanılmasına yol açmaktadır. Bunun yerine Yabancı Para hesap ile ilgili işlemlerin Türk Parası hesabının altında Yabancı Para niteliğini gösterir bir alt hesap şeklinde belirtilmesi Tekdüzen Hesap Planında vurgulanan Türk Parası ile Yabancı Para ayrımının doğru bir şekilde uygulanmasını sağlayacaktır.

Banka muhasebesi , muhasebe açısından teknik olarak farklı olan muhasebe dalıdır. Muhasebenin temel kavramlarını ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerini aynen kabul etmektedir. Farklılaşma bankaların gerçekleştirdiği işlemlerin diğer işletmelerden farklı olması nedeniyle doğmaktadır. Bankaların gerçekleştirdiği işlemlerin doğru şekilde kaydedilebilmesi için bankacılık sektöründe uygulanmakta olan hesap planının kullanıcılar tarafından doğru anlaşılabilmesi ve bu hesap planının tüm bankacılık işlemlerini kapsayacak şekilde oluşturulması gerekmektedir.

Bankalar muhasebenin sosyal sorumluluk kavramı gereği, muhasebe işlemlerinin gerçekleştirilmesi, mali tabloları hazırlanması ve sunulması aşamalarında ilgili tüm kurumlara olan sorumluluğundan önce toplumsal çıkarları gözetilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bankaların yurtdışındaki şubelerinin gerçekleştirdiği faaliyetlerin yurtiçindeki mali tablolara aktarılabilmesi için konsolidasyon (birleştirme) işleminin yapılması

gerekmektedir. Bankaların bu işlem için yurtdışı şubelerin faaliyet gösterdikleri ülke de uygulanmakta olan muhasebe sistemi ile Türkiye de uygulanmakta olan sistemi gözden geçirilip farklılıkları tespit etmesi ve dönem sonu mali tablolarında açıklaması gerekmektedir.

Bu çalışmada bankacılık sektöründe uygulanmakta olan hesap planı içinde incelenen 0.DÖNEN DEĞERLER ve 1.KREDİLER hesap grupları dışında diğer hesap ve hesap grupları ile ilgili muhasebenin temel kavramları ve genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri açısından üzerinde durulması gereken konular mevcuttur.

Zorunlu Karşılıklar Fonu hesabında yer alan fon kelimesi hesabın aktif nitelikli olduğu düşüncesini yaratmaktadır. Zira fon ifadesi aktif kalem için geçerlidir. Yani fonlar aktifte yer alır. Bununla birlikte yapılan araştırmalarda bu ifadenin merkez bankasının bu hesabı fon olarak ifade etmesinden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

İştirakler hesabı ile ilgili olarak yabancı şube ile ilgili örnekler verilmesi durumunda yurt dışı işlemleri ile ilgili ve konsolidasyona (birleştirme) tabi olduğu için dönem sonu işlemlerinde dikkate alınmayacaktır.

Muhtelif Alacaklar hesabının açıklamasında gayrimenkullerin (aktifler) vadeli satışından doğan alacaklar ifadesi yanlış kullanılmıştır. Aktiflerin vadeli satışı ile ilgili Aktiflerimizin Vadeli Satışından Doğan Alacaklar ana hesabı açılmıştır. Hesabın açıklamasının içeriğinde Aktiflerimizin Satışından Elde Edilen Gelirler hesabı ile ilgili dönemi ilgilendiren gelirlerin bu hesaba aktarılacağı belirtilmiştir.

27 numaralı grupta yer alan Tahsili Şüpheli Ücret, Komisyon Ve Diğer Alacaklar hesabının 17 numaralı grupta yer alan Tahsili Şüpheli Ücret, Komisyon Ve Diğer Alacaklar hesabı olarak kullanılması 17 numaralı hesapların tahsili gecikmiş kredi grubunu 27 numaralı hesapların ise stoklar ve çeşitli alacakları ifade etmesi nedeni ile karışıklıklara yol açacağı ve bu nedenle hesap planında kullanım amaçlarının belirtilmesi doğru olacaktır. Aynı şekilde 30 numaralı grupta yer alan Kıymetli Maden Depo Hesapları isim olarak 01 numaralı grupta yer alan Kıymetli Maden Deposu hesabı ile karışmakta ve hesapların kullanılış amacı anlaşılmamaktadır.

32 numaralı grupta yer alan Para Piyasalarına Borçlar hesabının açıklamasında geçen '021 TCMB ve İMKB TAKASBANK - YABANCI PARA' hesabı ifadesinin bu hesabın yeni düzenleme ile birlikte '021.T.C. MERKEZ BANKASI' olarak değiştirilmesi nedeniyle düzeltilmesi gerekmektedir.

Bankacılık sektöründe karşılık uygulaması ile ilgili olarak 350 KARŞILIKLAR hesabının açıklamasında geçen '35000.KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI' alt hesabı bir borcu ifade etmektedir. 35001.BANKA SOSYAL YARDIM SANDIĞI VARLIK AÇIKLARI KARŞILIĞI alt hesabı karın tespitinden sonra elde edilmesi durumunda öz kaynak unsuru, karın tespitinden önce elde edilmesi durumunda ise bir borcu ifade etmektedir. Hesabın açıklamasında kullanılan karşılık terimi hesabın alt hesapları ile çelişmesine neden olmaktadır. Reeskont işlemleri açısından 360.FAİZ VE GİDER REESKONTLARI hesabının isminde ve açıklamasında tahakkuk işleminden bahsedilmemiştir. Oysaki gider reeskontlarında tahakkuk işlemi yapılmaktadır.

Bankacılık sektöründe uygulanmakta olan hesap planında mevcut hesapların isimlerinde geçen bazı kelimeler hesabın kullanılış amacı ile uyuşmamaktadır. Örnek olarak 362.KREDİ ve DİĞER ALACAKLAR DEĞERLEME FONU hesabının adında geçen fon kelimesi bu hesabın öz kaynak unsuru olarak anlaşılmasına neden olmaktadır. Hesap faiz tahakkukları ve reeskontları hesaplarının düzeltilmesi amacıyla kullanılan bir hesaptır. Bu nedenle negatif pasif karakterli düzenleyici bir hesaptır. Aynı şekilde 385.BANKAMIZA TAHSİS EDİLEN FONLAR hesabının da geçen fon kelimesi fonların aktif nitelikli olması nedeniyle yanlış anlaşılmalara neden olmaktadır. Bunun yerine bu hesap ismi için 385.BANKAMIZA TAHSİS EDİLEN FONLARA BORÇLAR ifadesinin kullanılması daha doğru olacaktır.

Bankacılık sektöründe Yabancı Para işlemlerin çokluğu nedeniyle bu işlemler sonucu devlete ödenecek vergi ve diğer kesintilerin hangi para cinsinden yapılacağı sorunu doğmaktadır. Uygulamada Yabancı Para cinsinden yapılan işlemlerden doğan devlet kesintileri Türk Parası cinsinden muhasebeleştirilmektedir. Kullanılmamakla birlikte 381.ÖDENECEK VERGİ, RESİM, HARÇ VE PRİMLER hesabı hesap planında mevcuttur. Bankaların Yabancı Para üzerinden çek, senet vb ödeme araçlarını, Yabancı Para cinsinde kredi vermeleri, Yabancı Para cinsinden tahvil vb borçlanma araçlarının satın almaları yada satmaları nedeniyle bu hesabın kullanılması daha doğru olacaktır.

4.ÖZKAYNAKLAR hesap grubu incelendiğinde 413.SERMAYE TAAHHÜTLERİ hesabın açıklamasında yer alan söz konusu hesap aktif niteliklidir ifadesi, bu hesabın pasifi düzenleyici bir hesap olması nedeniyle yanlış kullanılmıştır. Özkaynaklar grubunda yer alan 415.SERMAYE YEDEKLERİ hesabının alt hesaplarında bulunan

41503.MENKUL DEĞERLER DEĞER ARTIŞ FONU ve 41504.BANKA SABİT KIYMET YENİDEN DEĞERLEME FONU alt hesaplarında kullanılan fon kelimesi diğer fon kelimesinin kullanıldığı hesapların aktif olması nedeni ile alt hesapların sermaye yedeği olmadığı şeklinde anlaşılmasına yol açmaktadır.

21 numaralı grupta yer alan Zorunlu Karşılıklar hesabının Zorunlu Karşılıklar Fonu olarak değiştirilmesi durumunda 56 numaralı grupta yer alan ve bu hesap ile karşılıklı çalışan Zorunlu Karşılıklardan Alınan Faizler hesabının da Zorunlu Karşılıklar Fonundan Alınan Faizler olarak değiştirilmesi daha doğru olacaktır.

Bankacılık sektöründe hesap planı ile ilgili değişiklikler yapılırken bankaların gerçekleştirdiği işlemlerin nitelikleri ile birlikte bu işlemlerinin tümünün muhasebeyi etkilediği unutulmamalı, muhasebenin temel kavramları ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Bankaların işletme ve ülkeler açısından hem ulusal hem de uluslararası işlemlere aracılık ettiği dikkate alındığında hesap planı hazırlanırken Uluslararası Muhasebe Standartlarının da öncelikli olarak dikkate alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Altuğ, Osman. **Banka İşlemleri & Muhasebesi**. İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2000.

Bankalar Kanunu (4389 S.K.), **Resmi Gazete**. 23734; 23.Haziran 1999.

Bayyurdoğlu, Mahir ve O.Haluk Solak. **Bankacılar İçin Banka Muhasebesi**. Üçüncü baskı. Ankara: Sözkesen Matbaacılık Ltd.Şti.,1999.

Bektöre, Sabri, Yılmaz Benligiray ve Nurten Erdoğan. **Envanter Bilanço Tekdüzen Hesap Planına Göre**. Eskişehir: Birlik Ofset Yayıncılık, 1996.

Benligiray, Yılmaz. **İhtisas Muhasebeleri**. Eskişehir: Birlik Ofset, 1997.

Cemalcılar, Özgül "Bankalar Tekdüzen Hesap Planı Üzerine Bazı Görüşler", **Anadolu Üniversitesi İ.İ.B.F.Dergisi** 15, 1-2: 1-18, 1999

Cemalcılar, Özgül ve Saime Önce. **Muhasebenin Kuramsal Yapısı**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 1999

Cemalcılar, Özgül ve Nurten Erdoğan. **Genel Muhasebe: Teknik, İlkeler, Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması**. İstanbul: Beta Basım Yayım, 2000

Eryürek, Şenay. **Mevzuatı, Uygulaması, Muhasebesiyle Kambiyo Gişe Hizmetleri 1.Konu Efektif**. Anadolu Bankası A.Ş. Hilal Matbaacılık Koll.Şti., 1987.

Eryürek, Şenay. **Uluslar arası Bankacılıkta Döviz Pozisyonu ve Döviz Ticareti**. Anadolu Bankası A.Ş. Hilal Matbaacılık Koll.Şti., 1987.

İslamoğlu, Ahmet Hamdi. **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Birinci bası. İstanbul: Beta Basım A.Ş., 2002.

Mevduatın Vade ve Türleri ile Katılma Hesaplarının Vadeleri Hakkında Tebliği (Sıra No:2002/1), **Resmi Gazete**. 24710; 29 Mart 2002.

Muhasebe Uygulama Yönetmeliği, **Resmi Gazete**. 24793 Mükerrer; 22.Haziran 2002.

Parasız, İlker. **Para Banka ve Finansal Piyasalar**. Beşinci baskı. Bursa:Ezgi Kitabevi, 1994.

Sevilengül, Orhan. **Banka Muhasebesi**. Üçüncü baskı. Ankara: Gazi Kitabevi Tic.Ltd.,2001.

Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ, **Resmi Gazete**. 294980; 31 Aralık 2002.

Türkiye İş Bankası Eğitim Müdürlüğü. **Döviz**. Yirmialtıncı baskı. 2001.

Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu. **Türkiye Muhasebe Standartları 2001**. Ankara: 2001.

Uçar, Mustafa. **Banka Muhasebesi (Tekdüzen Hesap Planına Uygun)**. İkinci bası. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 1999.

Yalkın, Yüksel Koç. **Bankacılar İçin Genel Muhasebe Teori ve Uygulama**. Sekizinci Baskı. Ankara: Sözkeseen Matbaacılık Ltd.Şti., 2000.

